

ARANY JÁNOS ISMERETLEN ÖT LEVELE.

DEBRECENI kollégium kéziratában sok más érdekes irodalomtörténeti emlék közt meghuzódva vár a napfényre jutásra Arany János öt eredeti levele. Kétéhez érdekes adalékokkal járulnak e levelek, életirő új színeket meríthetnek belőlük nagy-körösi tanárkodásának s a Tisza-családdal való viszonyának kifejtéséhez, kár volna tehát tovább is az ismeretlenség homályában hagyni őket.

Mind az öt levelet Kovács Jánoshoz, Tisza Domokos nevelőjéhez, a debreceni főiskola későbbi kiváló természetrajz-tanárához intézte a nagy költő. Fiatalkori szíves baráti viszony fűzte össze őket. Mikor a szabadságharc utáni szomorú időkben Arany állás nélkül maradt és családjával együtt igen súlyos helyzetbe került, Kovács ajánlatára hívta meg a Tisza-család Gesztre, hogy a széptelenség, költői hajlandóságú Domokost magyar és görög irodalomra tanítsa. Nyugalmas, csöndes felesztendőt töltött itt a geszti kastélyban, legtöbbszörre tanítványai és nevelőtársa körében. Tisza Domokos forró ragaszkodással volt iránta, kibenn nemcsak nevelőjét, hanem a már akkor birneves költőt, költői szárnypőrgősaitának biztos kezű irányítóját bámulta. Arany érző lelkének egész melegével viszonzotta e ragaszkodást, mint az alábbi levelekből is látható. Nagyon fájdalmasan sujtotta sok reményre jogosító tanítványának korai halála. Tompához írt levelében (1856 június 25.) így emlékszik meg a szomorú esetről: «Az első, mit írhatok, szomorú: a geszti kis poéta, ki egy időben téged is érdekelt, nincs többé. Ma kapok levelet volt nevelőjéről. Ők a telet Afrikában és visszautazva Ázsia partjain töltötték, május végén érkeztek haza. Junius elején még Pesten voltak, akkor én is feltrágyáltam, hogy láthassam, — onnan Gesztre mentek, a fiú ágyba esett és 21-én meghalt. — Sajnálom, igen sajnálom: ha nem egy jeles író, költő, de mindenesetre irodalom kedvelő főúr veszett el benne.» A «Pesti Napló» ugyanezen év július 14-ki számában nekrológot írt róla, sőt a következő évben Tisza Domokos hátrahagyott versei ezimittel ő maga rendezte sajtó alá és látta el előszóval az ifjan elhunyt költő verseit.

Ez időtájt Arany már a hatodik évet töltötte a körösi katedrán. Nem szívesen tanárkodott, mert a rendkívül lelkiismeretesen végzett tanári munka alig hagyott időt költői munkásságra. De hát családjával együtt élnie kellett valamiből. Időközben hívták többfelé, így Szalontára is, a hová nagyon vágyott, de oly feltételekkel, melyek semmivel sem voltak kevesetebbek, mint a körösi állapot. Kovácsot 1856-ban választották meg a debreceni kollégium tanárává. Már a következő évben alkalom nyílt rá, hogy Arany is odakerülhessen neki való katedrára. Magán úton — hivatalos meghívásra nem került a dolog — többekkel, így Oláh Károly debreczeni íróval együtt mindent megtett, hogy Aranyt rábíraja a Debreczenre való pályázásra. Törekvése nem sikerült. Megtörtött Arany ellenállásán, melynek okait az alábbi levelek utolsójából tudhatjuk meg legpontosabban.

Még egy, némi magyarázatra szoruló dologról van szó e levelekben. Értem a szalontaiaktól megrendelt arczkép ügyét, melyről ő maga világosít föl jobban egy Erceseyhez intézett levelében (1856 október 3.): «Látod-e már, mily nagy csapás lélt volna Szalontára, ha a szünetidőt otthon töltöm? Ki ült volna Barabásnak négy egész napig, éjjel-nappal? Igazán, a dícsőség szép dolog — de az ülést már kezdtem

megünni. (A kép, a szalontai értelmiség felkérésére folytán, ennek megrendeléséből készült.) A kép azt hiszem, jó lesz, de félek, egy kissé vorrósebbnek fogják találni, mint a minőnek engem rendszeren ismernek. . . . A kép térdig, de ülő helyzetben van. Barabás hihetőleg kimélni akart, hogy ne álljak annyit, aztán meg az a katonai állás illik hős személyhez, de magamforma tollrág embernek jobb ülni. Jobb kéziról irósztal könyvekkel, háttérben szinte kis könyvtár lesz látható. . . . stb.»

Az arczkép ma is ott van a szalontai város-háza tanácstermében.

Kovács Jánosról még annyit, hogy nemcsak Arany János, hanem a másik nagy költő, Tompa Mihály is barátságával tüntette ki. Aranyhoz intézett levelében (1856 október 8.) ezt írja róla: «Debreczenben megismerkedtem a professzorokkal s papokkal, meg K. Tóth Mihályval, Kovács Jánossal (szegény Domokos mentorával) s mondhatom neked, igen-igen jól éreztem köztük magamat. Kovács nagyon derék fiú, igen megszerettem, csak többször is lehetne alkalom vele s velők találkozni. . . »

A debreceni főiskola szolgálatában maradt mindvégig. Késő öreg korában, mint a kollégium nyugalmazotti tanára halt meg a múlt 1906 év folyamán Szalacson. A közölt levelek az ő adományából kerültek a főiskola birtokába.

I.

Nagy-Körös, december 14. 1854.

Kedves barátom! Sohase tudtam, mit akar velem a szalontai jegyzői hivatal, midőn annak hivatalos peesétjét megpillantottam. Ha Erseý Sándortól nem hallom a minapában, azt hittem volna, hogy te, Geszt helyett, a bájós Olasz föld örömeit élvezed, a mennyiben az ily körülmények közt örömet nyújthatott volna. Hát pedig te pusztítod a csegődi rókákat s egyéb kártevő állatokat, mint egy második Sámson, vagy Heraklesz, részint a tudomány, részint a meleg bunda érdekében. Jól teszed. Nálunk is volt már az idén egy pár farkas-vadászat, mit csupán azért említek meg, hogy iskolánk is kapván egyet (t. i. farkast), az Lengyel collegának annyi bajt szült, csaknem mint azelőtt a juhászoknak, mert bár a tőmökészület máris 50 s egynehány pengőben áll, a farkas ahogy sem akar kitéve fellállni. Gondoltam, hogy cifra készség nélkül is, egy pár bioskával, egy néhány dróttal, azóta kétszer vólnál ve. Még néhány vízi nadarat is küldtek be a városiak, azok a mint hallom, már készek, de én nem láttam.

Domokos íránti soraid nagyon megnyugtattak, s köszönöm, mert első tudósítás ez, mit felőle hallok. Ő nekem, mióta elváltunk, nem írt. Verset sem küldött, természetesen. Annál jobban esett tehát róla valamit, és pedig megnyugtató hallanom. Remélem, hogy ha egészen jól lesz, nem késik folytatni a megszokott levelezést — s az Olaszország classicus földje nemcsak egészségére, hanem műsására is jótékony hatással fogott lenni.

En itt — öcözögök a szokotti kerékűségben; egészségem jó annyiban, hogy nem fekszem, de bizony több mozgás nem ártana. Ném, gyermekeim egészségese, s téged szívesen köszöntök. Magam is, veled együtt, minden jókat üdvözölve, maradok őszinte barátod Arany János.

II.

Nagy-Körös, június 25. 1856.

Kedves barátom! Leveled kimondhatatlan fájdalommal lepelt meg mindnyájunkat. Ő tehát nincs többé! Elszakadt a remény utolsó szála is, melylyel még oly jól esett magunkat ámtítani. En elvalék készülvél rá, látam a damoclesi kardot, de ily hamar! azt mégse gondoltam. Mintha csak azért élt volna addig, hogy óvált megdáltassza, szerettei közt múllasson ki s a családi sirtölt nyugossza korán elhervadt tetemeit. Szegény fiú! . . .

Nem merem ezúttal a szülék nagy bánatát vigaszszal érdekelní — rád bízom, édes jó emberem, hogy alkalmas időben, mikor jónak látod, fejezd ki előttük részvéttemet. Mondj, hogy a hosszu életre méltóért itt is keserű könyek fakadtak. Isten enyhítse az óvetket!

A megküldött költeményvel majd meglátom, mit teszek. De nem lenne-e jó gyűjteményből egy füzetkét válogatni s azt sirjára tenni mintegy engesztelő áldozatul. . . .

animam

His saltem accumulare donis et fungi inani Munere? De nálam kevés verse van meg. Isten veled, édes barátom, máskor többet Arany János.

III.

Nagy-Körös, július 23-án, 1856.

Kedves barátom! Nem akartam válaszolni leveledre, mielőtt a küldeményt teljesen megkaptam. Most az megtörténvén, hadd fejezzem ki méltó köszönetemet a mélyen sujtott szüléknek és neked, azon gyöngéd figyelemért, hogy felejtéhetetlen Domokosunk e nagybecsű maradványát nekem és gyermekeimnek szánták. Ez hathatósban szól minden ékesszólásnál, mert szívből jött, — szívóral kilt.

Remélem, olvastátok soraimat és D. verseit a Naplóban? El kelle mondanom azt, a mit ott elmondtam, s hogy figyelmet gerjesztett, mutatja több lapoknak meleg hivatkozása rá. A «Vasárnapi Ujság» most küldte a verseket vagy tán már régebben s még a boldogult által küldettek be? én az utolsó gondoltam. — Félek, hogy megemlékezésemet a szülék s érdeklődés nem találták eléggé melegen. De ne feledjük, hogy a közönséghez kellett szólnom, mely Domokost még alig ismerte, s a páthosz, mely hatott volna ismerőre, a nem ismerő nagy közönségre nézve elveszendett, míg e rövid ismertetés, a méltánylása Domokosnak, mint költőnek, közérdekkel bírván, közhatást idézett elő, a rokoni, baráti fájdalom mély és igaz, de mint olyan, a nagy közönségre nem tartozik.

A 4 aranyt már előbb, a könyveket is Fördös által, Kecskemétről megkaptam hiány nélkül. Puskint 2-dik kötetét, — épen a mesterműve — hiányzik: ennek hollétét szeretném kipuhatolni és megkapni; akkor complét lenne a Domokos utáni szomorú, de így is kedves örökség; mert Tegnéry 1. és 2. kötetét épen nálam van, maga adta át olvasni szegény jó fiú, s ezenkívül még egy könyve: Edda, melyet a szerint, mint külföldi szépirodalomhoz tartozó, meg is tarthatok? Csak Puskint tehát csonka. Meglehet, Gyulai kérte el, mert tudom, hogy olvastatta Puskint: a Domokos-ét-e vagy másét? azt nem tudom.

A körösiek igen sajnálják, hogy meg nem nyertek tanárral; sőt még most se tettek le a reményről: hivatalos feleletet várják. En tudattam velek, a mit nekem írtál, de azt nem tartják válasznak hivatalos iratukra. Az etiquezte azt kívánja, hogy hivatalosan is felel nekik. Különben én nem nagy buzgalmat fejtettem ki, hogy ide hozzalak, hol magam se igen szeretek élni. De a debreczeni kenyeret sem óhajtom; míg tanárkodnom kell, addig itt maradok, ha valahogy lehettem, akkor Szalontára vágyok.

Erettségi vizsgánk — az írásbeli már megvolt, a szóbeli pénteken kezdődik, e hóban minden iskolai dolognak ve. Azután mit csinálók? magam se tudom; válogatni, hogy itt maradok s unatkozom. Add át a méltóságos s nagyságos uraknak legmélyebb tisztelőmet, s a mlgos grófnak készökömat; magad pedig fogadd legszíves baráti ölelésemet? Családom is üdvözöl, — gyermekeim eskölkjék a mgos grófné kezét kegyes megemlékezésére. Isten veled, barátod Arany János.

IV.

Nagy-Körös, szeptember 7. 1856.

Édes barátom! Csudálkozom, hogy nem kaptad válaszatot a mult hó 4-én kelt leveledre, melyet ugyan én, részint mert néhány napot Pesten töltöttem, részint, mert Gyulai Pál nálam volt, egy kissé későn indítottam útnak, de már lehet jó két hete, hogy postára tettem. Abban megírtam volt le nem meletsem okát és megköszöntem a méltóságos úrök becses figyelmét, — szomorú körülmények dacára. Azóta sok történet nálátok, s látom most, hogy jó volt le nem mennem. Barátom! nem vagyok az az ember, ki annyi gyász, annyi váratlan csapást egykedvűen nézhesek, s igen fájt volna jelen lennem a gyász események színhelyén, melyek a távolban is csaknem leverték. Reitenetes az, mennyi csapás éri most egyszerre azt a családöt, — a szegény grófné! Volt eszembe egy pár sor vigasztaló levelet írni: de mily ostoba ily körülmények közt a vigasztalás. Isten adjon erőt neki, hogy ne roskadjon le fájdalom terhe alatt! Irja Laczim, hogy most meg Lajoson történt baleset. Mintha ég föld összeesékkült volna azon derék család ellen! Irtoztató! . . .

Debreczeni tanárrá lett választásod már régebben hallottam, úgy hogy előbbi levelelem már d. tanárnak ezimezeitek, s hibető, hogy ebből eréd a tévedés. Meg lehet a posta Debreczenbe utastította a levelet, meg nem foghatván, mit keres d. tanár Geszten. Egyébiránt úgy is jártam már, hogy Geszt helyett Pestre küldték a G és P hasonlatossága miatt. Meglehet 3 hónap mulva még megkapod.

Az arczkép-historiában az az örvendetes, hogy a jó példa mindig hat és meglehet más városok is felbuzdulnak, hogy elhunyt vagy élő jelesiekért lendítsenek valamit. Aztán meg, — ha a dolog nyilvánosság elé kerül — mindenesetre szép oldalról tünteti fel Szalontát, mely eddig jóformán csak a nagyfülü disznóról volt országhírű, — még a betyárságról se tudnak itt már semmit.

Bizony az a te fizetések se sok még. Azt hiszem,

annyi a mienk is van: 600 forint és didactrum, mely utóbbi változó, — de eddig is ráment 100 forintra. S remélem, a drágaság ott szintűgy megvan, mint itt. Kívánok erőt és kedvet az új pályához!

En a vacatiót elég unalmasan és hiadástöm. Majd még egyszer fölmegek Pestre — élni Barabásnak. Nem tudom, mihe kerül nekik a kép, de félek nagyon drága lesz, mert igen pompásan akarják. Mit tudsz, van-e alku? mert sajnálnám, ha végül többet kellene fizetniök, mint gondolták. Különben nóm és Julcsi egészségesek, szívesen üdvözlenek. En magam soha se leszek már valami viritó egészségű, de csak tūrhető állapotban vagyok. Fogadd szíves ölelésemet!

barátod Arany János.

V.

Nagy-Körös, december 31. 1857.

Kedves barátom! Nehogy úgy járjak leveleddel, mint a nyáron jártam, sietek válaszolni. Akkori elmaradását válaszatnak főleg az okozta, hogy a D. versei ügyével nem voltam tisztában, s mivel azt rendbeloxtam, késő lett volna neked válaszolhatni, jobbnak láttam a grófnóval egyenes correspondenciát kezdeni. Sajnálattal olvasám, hogy családi boldogságod a betegség már is annyira megzavarta, hogy az apai örömet férji fájdalom árán kellett megvársárlanod. Vigasztald magadat, hogy ezzel, kisebb-nagyobb mértékben mindnyáján úgy voltunk, kik az apai kedves névre szert tettünk; — remélem, hogy többé nincs veszély s a kiállott szenvedések után visszatér a boldogság.

A rólam való megemlékezést mind Tisza Kálmán ó nagyságának, mind nektek, kik a közélet telepités által sorsomat javítani óhajjátok, melegen köszönöm. De nekem ez a hely mégis tormám marad. Igaz, hogy közetek néhány régibb barátához, jóakárhoz stb. közelebb lennék: de annyira irtózom a változástól, hogy inkább itt maradok. A fizetés körülbelöl ott is az, mi itt, mert didactrummal itt is felmegy annyira. Mi az irodalmi vállalatot s annak jövedelmét illeti: hiszen volna nekem innen is irodalmi vállalat, mely évenként nem 4 — de 800 forintot is behozna, ha t. i. dolgoznom lehetne! Volna hely, volna kör, hol működhetnék, csak egészségem a régi lenne még egyszer. A felülről jöhető kényelmetlenséget illetőleg: talán Debreczennek több respiriama van: egyébiránt az még itt sem igen nyomasztóbb, mint ott. Hátha én már azt nem is érem. Ha kedély-állapotom a régi volna, talán másra határoznam magamat, de így megtörve, tétlenségre kárhozható, új viszonyok, emberek közé szokni, új életet kezdeni mintegy, ez az, a minék nekirugtatni nincs most már bátorságom. Hetedik évet töltöm itt, — nem örömet; ha nyugalomra léphetnék, ma megtenném: de hogy a változás bajaival cseréljem fel a már megszokott bajokat, arra nem érzek erőt. Igen sajnáltam, hogy az őszön nem találkoztunk. 24 órával távoztál el Gesztől az előlt, hogy én ott jártam. De most bizatom magamat, hogy a vasútnak Debreczenig nyújtott jobbát majd csak elfogadod egyszer és — Pestre rándulván — Köröst sem kerülőd ki.

Egyébiránt családóm egészséges — nóm s gyermekim viszont üdvözlenek — ismeretlen de megismerendő kedves családoddal együtt: én is, hozzám ják eslatalkozva, nyujtom baráti jobbjomat. Köszöntem nevemben Kovács Pál úrkat. Isten veled! barátod Arany János.

(Debreczen). Közli: Csürös Ferencz.

KOSSUTH LAJOS SZOBRA KARCZAGON.

Leleplezése ünnepére.

Azt hallottam, hogy nyugtalan a népem, Hogy sóhajos a sok szép kunhalom S a lelkek alján erjedezve érik Valami titkos, mely forradalom. Megdobbant a magyar föld szíve ott lenn, Felébrésztettek a bús sóhajok S im érezet öltve, a barna fiúk közt. Hű kúnjaim közt újra itt vagyok.

Fiúk, az apákat én vezetem, Vérel mentették azt meg, a mi van, S apáink régi lobogója lengett Felettünk a harc nagynapjaiban. Új színeket bont új tavaszok álma, Cserél a kor köntöst, hitet, nevet: Azt tizenjék mi nektek, sarjadékind, Hogy lobogót, azt ne cseréljétek.

Azt hallottam, hogy fogyva fogy a népem, Kenyer után hogy messze vándorol, Más ég alatt már új hazája is van A tengeren túl, Isten tudja hol. Kingrottam siromból s ide jöttem, Órálló leszek ezen a helyen,

A PÉCSI ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁSRÓL. — HALÁSZTAT.

Kit erre visz az útja, nem eresztem, Erözkarral szívemhez ölelem.

AKARAT.
R. F. barátomnak.
Munkálni, tenni, büszke jelszó, Oh! mily sok zászlón ez lobog! De ezt valóra váltva élni, Az már egészen más dolog. Sok lány közül sok nem lesz asszony, S ez lám a jelszók sorsa is: Marad mindig csak jelenek, szónak, Mily sokról sül ki, hogy — hamis!

Azt hallottam, hogy földje nincs a népnek, S a természet csak polya jut neki. Mi egy országot hagytunk rá örökbe, Elvette volna tőle valaki? Karddal szántottuk barázdáit akkor, S közös vérel vetétek bele magot, — Majd én nézek osztályt az aratásnál, Majd én nézek meg szegényt, gazdagot.

S ne rázzon öklöt előttem az egyik, Ne rázzon fejet előttem a más, Ökolnek, fejnek romboló a műve, Szívekből kelhet csak ki újulás. Bálványimádók s mindent tagadók közt Meltán lehetek oszolp e rögön, Ki millióknak földet adtam egykor S hat lábnyi föld lett egész örököm.

Azt hallottam, hogy joga nincs a népnek: Jogok öréll ime itt vagyok. Ellenség járt itt? Vaspátkók tapodták? Vagy lánrcra verve sinlik tán a jog? Ne féljétek, volt az már eltapodva, Volt lánrczom, sinlett bitök tövöbe kint, De a sirások még haza se értek, Már gyökerekből kihajított megint.

Mert ott lenn termőfölddél porladoznak Az érte sirba hullt martir-szívek. S gyökereit az ingadozó fának Hőök s szentek karja ragadja meg, És itt vagyok és széttöröm a lánrczot, Ha vasból van, ha aranyból van az, Előre, bátran! legyér panaszokdótk, Legalább jogos legyen a panasza.

Azt hallottam, hogy van tengernyi baj még: Volt az mindég és lesz mindenkoron! Bölcsötöknél apátok nem mesélték, Hogy milyen is volt az az én korom? Vében fakadt ki gyenge virolája Mennydörgés volt a szerelmi dala, — S mégis — itt álltok, fris tavaszi törzsek, S vezértek im ragyogva rét haza.

Rám függeszték minden bajotokban Bizó és becsületes szemetek. En vagyok az igazság, a reménység, A haza — és az emberszeretet. Nincs veszve semmi! Csak munkára népem, Előre, bátran! fel mindannyian, — Hisz azt hallom, hogy nagy a regimentem És a vezére — maga a fiam!

Sávay Gyula. Erdélyi Zoltán.

A KIÁLLÍTÁS FŐÚTJA.

A NOSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

II.

Az ördög jó czimbora.

Ha Tokaj a bortermő hegyek királya, Somlyó se kutya, nagy oligarcha Somlyó is. Aranyszínű nedve Grand Vin, s behűtve a világ bármelyik pecsényeborával fölveszi a versenyt. Hanem az a baja a kereskedelembe, hogy nem egyforma, egyszer gyengébb, egyszer erősebb, egyszer aromásabb, néha csak savanykás, máskor savanyú. Sok függ attól, hogy mikor szüretelik. Eltalálják-e az időt, a mikor már érett és a mikor még nem túlrett.

Az idő előtti szüretelés rendszeren megrontja a bor minőségét, az idő utáni a mennyiségét, mert a darazsak és seregélyek is osztoznak a szőlőtulajdonosokkal. Azért tehát mindenféle furfangos módokat kieszelnek, hogy a szüret idejét eltalálják s ezáltal a darazsak és

NÉPRAJZI KIÁLLÍTÁS.

TEXTIL-IPARI CSAARNOK.

A PÉCSI ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁSRÓL. — Jelfy Gyula fényképe.

seregélyek ingyenélő hadának gátat vessenek a szőlő megdézsmálásában. A szőlőérés idején innen-onnan szedve, néhány fürtöt tesznek két téglá közé, a téglára aztán rááll egy jól megtermett pápai czivis (mert többnyire a pápai czivisek tulajdonai a híres szőlők) s ha szét-frecesenven a nedv, hirtelen lehuppan alatta a felső téglá, akkor megtartható a szüret, de ha csak lassan, alig észrevétlenül nyomódik az alsóhoz, akkor úgy hangzik a szó, hogy «várjanak még kigyelmelek».

A Kohlbrunn-féle szőlőben, vagyis most már a Tóth Mihály úréban egészen más az eljárás. A praktikus amerikaius mindenütt behoz egy kis újítást. Tóth Mihály uram ugyanis tanulmányozta a rókák természetét s rájött, hogy a róka a savanyú szőlőt megugatja. Ha tehát a szőlőben tartózkodó róka nem ugat többé, ez annyit jelent, hogy immár a szőlő nem éretlen és meg van vele elégedve. Mindezeknél fogva minden teremtet lények közül a róka a legilletékesebb faktor arra, hogy a szüret idejét meghatározza. A gyakorlati élet azt követel, hogy a gazda mindenütt a szakismereget honorálja, Horváth úr meghagyta a vin-czellérnek, Bugri Mártonnak, kinek csinos kunyhója volt a szőlő alján, hogy a mikor a

róka abbahagyja őszszel az ugatást, annak rendje és módja szerint azonnal üzenjen Rekettyésre.

— A császár nem egészen osztotta ezt a tervet.

— Hiszen mind szép ez, téns uram, a róka csakugyan ugatja a savanyú, éretlen szőlőt és ha hallom, hát tudom, hogy legalább a polyhosokon és a hársfalevelű fajokon még alszik a bőr, de ha nem hallom a róka ugatását, ez nem jelenti okvetlenül a szőlő megérését, hanem jelentheti azt is, hogy nincs a szőlő-hegyen róka.

Ez aztán olyan igazság volt, hogy az amerikaius se térhetett ki előle, pedig ugyancsak makacs volt abban, a mit a fejébe vett.

— Hát tudja mit, tartson kend egy házi-rókat a szőlőben és a mikor kell, ő vele állapítsa meg a szüret idejét.

Bugri apó szerzett is egy kis rókát, a kiből valóságos értelmes háziállatot nevelt, mely nem szokott el tőle, egész nap vigan barangolt a szőlőben, csak enni járt haza és éjszakára vonult be a kunyhó melletti kis házába.

Abban az esztendőben, a mikor a bontó-megyei új főispán installációja volt, daczára a Bugri apó ama mondásának, hogy sem a

nagy hideget, sem a nagy meleget nem eszi meg előlünk a német, mégis elsikkadt valahol a nagy meleg, hűvös és esős nyár volt, a szőlőtőkék nagy termést hoztak, de a szem apró maradt és későn ért meg, a kis róka pedig rekedtre ugatta magát a Tóth Mihály szőlőjében. Egyszer aztán októberben mégis megérkezett az üzenet Rekettyésre, hogy «nem ugat már a róka Somlyón».

Nosza fölkerelkedett erre az egész familia, Tóth uram, Tóthné asszonyom, Mari kisasszony meg a komornája, Kovács Klári, továbbá a szakácsné, az amerikai miss, a ki a háztartást vitte, mióta a Mari kisasszony nevelése befejeződött, számos ládákkal és élelmiszerekkel megrakodva megérkezének a somlyóhegyi villába. Ezek voltak Tóth Mihálynak a legboldogabb napjai. Ide aztán rendszerint összehívta a rokonokat, eljöttek Velkovicsék Trencsénből, Stromm ezredes, a ki jelenleg szinte Trencsénben fekszik, azonfelül a pozsonyi sógor-asszonyok és férjeik, úgy hogy néha három nagy üstben kellett a birkapörköltet főzni.

Noha már azok a vig szüretetek régen elmúltak, melyekről a Kisfaludy versei emlékeznek s melyekhez az ő regénye is szövődik a szép Szegedy Rózával, a világ kevésbé szomjas már és sokkal boldogtalanabb, mint akkor, mikor még Badacsonyan, Somlyón, azok a nagy «czézók» estek, s aztán egy kis bogár is beleavatkozott azóta a Noé apánk plántájába, mindamellett még zajos a Somlyó szüretkor, világítanak esténként a pászortüzek, mint apró csillagok, a kis fehér borházak ablakaiból

gyertyafény csillog, néha elpukkan egy-egy pisztoly valahol, majd kurjantás hangzik a néma esendben, s innen-onnan messziről elmosódott zenehangokat hoz a venyigék és barackfák közt elsuhanó szellő.

Noha lassan mozdul a kálvinista ember, az a ténykörülmeny, hogy néhány éven át a Kohlbrunn-féle szőlőn termett a legjobb és legkere-

settebb bor, arra a meggyőződésre vitte a szőlőtulajdonosokat, hogy mégis Tóth uram találja el leginkább a szüretelési időt, a minek a házi-róka az oka, nem csoda tehát, hogy a róka, melynek «Hanzi» a neve, valóságos intézménynyé nőtte ki magát; az óriási viták, melyek annakelotte lezajlottak a szőlőtulajdonosok kisasszony napi és azután tanácskozásain

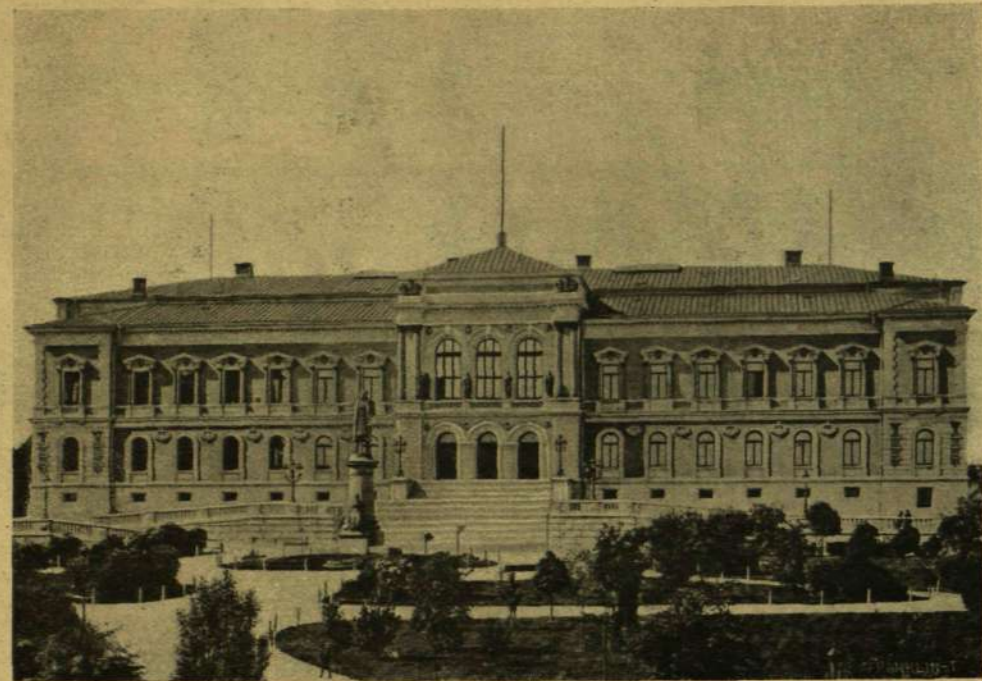

SÉTA A KIÁLLÍTÁSON, A MEGNYITÁS UTÁN.

IZABELLA FŐHERCEZEGNŐ SZÉTOLDJA A BEJÁRATOT ELZÁRÓ SZALAGOT.

A PÉCSI ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁSRÓL. — Jelfy Gyula fényképe.

AZ UPSALAI EGYETEM.

a szüretelés terminusának meghatározására nézve, a hatalmas beszédek a darazsak, seregélyek és a csatangoló kutyák pusztításairól, mind a lomtárba került ócskaságok, mert a Tóthék rókJája, a Hanzi dönti már most el a terminust, a mi Pápa városában dobszóval hirdetik ki a futótűzként terjed el.

— A Hanzi nem ugat többé.

Erre a varázsszóra nagy kongás-bongás támad az egész városban, üres hordók gurítottak ki a félszerekből, melyeket megforráznak. Társzerek hűződnek végig a Somlyó felé vezető úton, ujjonnan vasalt kádakkal megrakva. Oláhezigányok jelennek meg az utcákon üstökkel és mindenféle bográcsokkal, bográcok lázas tevékenységgel rakják össze a szétcsúszott dongákat, kovácsok forrasztják a szétpatintott abroncsokat. A «Sas» vendéglő és a többi kisebb megszálló helyek vendégzobái megtelepedenek idegen pofájú alakokkal, ezek a szállingózó borkereskedők, kik a mustot veszik meg a hegyen, hogy mikor aztán megérke, palackokba szűrve, az egész világba elterjeszszék a nemes folyadékot, mely mint a parázs tűz fut végig az emberi ereken, melegíti a vért s kergeti a gondot.

Léginkább csak az urak mulatsága ez. Szóleje csak a jobb módú polgároknak van. De az idén a vagyonatlan osztály is megmozdult. Az iparos ifjúság megvette a lábán a Findura Máthé szürszabó mester egyhóldas szőlőjének a reménybeli termését és kivettette köztük annak árát (valami két forint esik egy fejre) és most szüretet fog tartani nagy parádával, vidám táncszal egybekötve, melyre a város minden tisztességes hajadon leányzója, a ki valamelyképen az iparososztályhoz hűz és tartozik, illő tisztelettel hivatalos. Hideg ételek, sütemények a hölgyek által hozatnak. A bográcsozást húst nemzeti Tajtiné és Komoráné asszonyok fogják főzni. A zenét Rupi Jóska bandája szolgáltatja. Szóval gyönyörű dolog lesz.

A hogy a Hanzi róka elhallgatott, legott kivonultak a rendezők s vékony nemzetiszín pántlikákkal kezdték díszíteni a szőlőtököket, mintha bizony lehetne őket szebbekké tenni, mint a milyenek, színes papírból csinált láncgírlandok és lámpák csüggtek alá a diófákról. A borház előtti gyeget kisíntelték sima telerületnek. Csak már most valahogy boldogjába eső ne szakadjon erre a sok csesebecsére. Bent a városban is megindult a lázas nyüz-

gés-mozgás. A leányok ingvállakat, szoknyákat varrtak, a majszternék tepertős pogácsákat, foghagymás borjúzombokat és kövér ludakat süttöttek nagy tepsikben, lévén valamennyi igen jó borkoresolya. Ekként indul meg egy egész nehezen mozduló város egyetlen róka után, ha az jól és helyesen tölti be a maga hivatását.

De még messzebbre is elértek a Hanzi elhallgatásának következményei. A «Sas»-ba az esteli vonattal egy csinos, fiatal vadász érkezett, szürke, zöld hajtókás zekében, zöld mellényben, szürke gamásnis lábszárakkal, a fején fajdkakastollas kalap volt, a vállán puská és sárga bőrtarisznya. Lehetett nagy úr, de lehetett egyszerű urasági vadász, a ki talán a kastélyba akar elszereződni. Az ördög ismeri ki magát ebben a szélhámos világban.

A fiatal ember szobát kért, megvacsorált, vacsora közben beszélgetést kezdett a koresmárossal.

— Messze van innen a Somlyó?

— Közel van.

— Mikor kezdődnek a szürettek?

— Már holnap.

— Kaphatok reggel kocsi, mely oda visz?

— Kocsit mindig lehet kapni.

— Van ott valami vendéglő?

— Nincs. De nem is szükség, hogy legyen. Mindenütt főznek ott holnap, hát bizonyosan ott is, a hova uraságod megyen.

— Nem gondolnám, — mondá a vadász mosolyogva, mert én ott senkit sem ismerek és senkinek se vagyok vendége. Csupán bizonyos szőlő iránt érdeklődöm.

A vendéglős barátságosan pislantott rá, aztán végigsimította tenyerével a fején a gyér haját, megcsörgette zsebében az aprópénzt és így szólt: — Az ilyen csinos fiatal ember, uram, mint ön, nem vesz ott éhen holnap, ez az én véleményem, de még szomjan se, ez szinte az én véleményem, és ha önnek az volna a véleménye holnap, hogy felkeresse engem az iparosok szüretén, a Findura-féle szőlőben, hát azt mondanám, hogy Isten hozta és a többi.

— Köszönöm szépen, kedves vendéglős úr, bizony nem lehetetlen, hogy odahajj a szükség. Ön e szerint kűm a hegyen lesz?

A koresmáros nyeglén vonogatta a vállát.

— Mi tagadás benne, ott leszek, kiviszem a leányaimat, mert hát az iparos ifjak vidám, nagy ünnepélyt rendeznek. Kivették bérbe a Findura szőlőjét. Tetszik talán ismerni Findurát?

— Nem ismerem.

— Hát kivették és szüretet tartanak. Olyan az (és most a vadász felé kacintott), mint mikor a bolhák köhögni próbálnak. Mi a menykőbe köhög a bolha, mikor nincs tüdeje? De hát azért ők mégis szüretet tartanak és az én leányaimat is meghívták. Tetszett már látni a leányaimat?

— Bizony még nem láttam.

Szétnézett és egy testes nőszemélyre mutatott, a ki nekivörösödvé a konyhai tűztől, egy messze illatozó foghagymás rostélyossal futott végig az éttermen egy sarokasztalhoz, a hol a szokásos törzsvendégek ültek, a szerkesztő, a polgármester, egy-két fiskális és a postafőnök.

— Ez a kisebbik, a Tinka, — folytató, — a másik, a ki most nyilván a konyhában van, még ennél is csinosabb.

A mi bizony nem is mutatkozott főlegesenek, mert Tinka szeplős volt, mint egy pulykatozás, és idomtalan nagy csontú, mint egy tehén.

— Nem tehetem meg, hogy el ne menjünk, mert az egyik fiam székkálló legény és az benne van a rendezőségben. Ámbátor egy vendéglős mégis csak több, mint egy iparos s ha az ember maga nem becsülj meg a saját rangját, hogyan becsülj meg mások? De én túlteszem magamat, mert úgy gondolom, hogy a vendéglős olyan, mint a sántával való ferbliben a tizes... tetszik ismerni a sántával való ferblit?

— Mindenesetre.

— Természetesen, — darált tovább a csacska vendéglős, — hiszen látom, magyar anya szülte. Nos, a sántával való ferbliben a tizes a felsők közt felső, az alsók közt alsó, vagyis a vendéglős az iparosok közt iparos, az urak közt úr... ez az én véleményem.

— Ismeri ön a hegyet? — kérdezte a vadász.

— Mint a tulajdon tenyeremet. Szolgálhatok talán valamivel?

— Ismeri Tóth Mihályt?

— Tóth Mihályt nem ismerem, de a szőlőjét tudom hol van. A régi Kohlbrunn-féle szőlő. Sokat szaladgáltam benne.

— Nem tudja, itt van-e már Tóth úr?

— Itt kell neki lenni, ez az én véleményem, mert ma nálam járt a vinczellérje és egy csomó öreg hordót vett, ki is fizette. Holnap reggel elszállítom. Ön talán ismerőse Tóth úrnak?

Azt mondják, nagyon gazdag és derek ember.

— Nem vagyok ismerőse, hanem arról a vidékről való vagyok, azért érdekel.

— Nemde urasági vadász?

— Igen, urasági vadász vagyok.

— Mindjárt az volt a véleményem. És mi-féle uraság?

— A báró Kopereczkyé.

— Soha se hallottam ezt a nevet, — dörmögte a koresmáros. — Hm, már a mágnások is sokan vannak. Az ördög gondolná, hogy annyi sokan vannak, elszaporodtak, mint az egerek, hanem azért többnyire jól élnek, ez az én véleményem.

— Brózik! — kiáltá most egy harsány hang a törzszasztal mellől, mire a testes vendéglős, felismervén a polgármester úr hangját, megfordult a saját tengelye körül, mint egy pörgettyű s elhagyván fiatal vendégét, rohant a nevét kiáltó hang felé.

A fiatal ember pedig fízett ezek után és felment a szobájába. Reggel korán felkelt és szemügyre vette az udvart.

Egy katonatiszttel találkozott a garádcson, a ki rábámult és felkiáltott:

— Kriszti Gott, Noszty, te vagy az, vagy a lelked?

A vadász összererezte.

— Pszt, — figyelmeztette halkán. — Ne ki-

bájj kamerad. Inkognitóban vagyok. Fitos Jánosnak vagyok a vendéglönybe beírva.

A tiszt nevetve csapott a vállára:

— Ej lurkó, lurkó! Még mindig a régi roszt csont. No hát nem találkoztunk. Szervusz kamerad.

S ezzel fölment a lépcsőn, Noszty pedig lejött s érdeklődni kezdett az elszállítandó hordók iránt. (Folytatása következik.)

UPSALA.

Akkor, mikor a tudós világ figyelme Linné Károly születésének kétszázados évfordulója alkalmából Upsala felé irányul — lelkem előtt meglepően Svédország képe, mely nemcsak természeti szépségeivel, de a kultúrában való előrehaladottságával is lebilincsel.

Ebben a Skandináv-félszigeten levő királyságban sem az éghajlat, sem a talaj nem kedvező a földművelésre, de kedvező a szellemi élet fejlődésére, mely már is irigyléreméltó sikereket tud felmutatni. A siker azonban nemcsak abban van, hogy ebben az országban a lakosok jóformán csak egy vallásnak a hívei s nemzeti-ségi törekvésekkel sem kell küzdeniök s hogy ilyformán életük nem emésztődik fel vallási, társadalmi vagy egyéb viszálykodásokban, mi mellett bőven marad idejük a kultúra izmosabb ápolására és fejlesztésére, hanem inkább abban, hogy a nép józan, vallásos és mérsékletes, mely tulajdonságok szerencsésen öröklődnek apáról-fiúra.

Ez a tisztességes hagyomány az, mely talizmánja az ország fennmaradásának, alapja minden haladásnak.

A kinek lába csak egyszer is érintette a svéd földet, mindjárt első tekintetre megérezte, hogy a kultúra földjén mozog. A legegyszerűbb emberek is illem- és kötelességtudók s arról, hogy hányan tudnak írni és olvasni, már aligha vezetnek kimutatást, mert a szellemileg fogyatékosokat kivéve, nem igen hiszem, hogy volna ottírásudatlan. Ezt pedig tapasztalásból állíthatom, mert bementem egy szegényes kinézésű házába, hol épen egyszerű lappok voltak s az egyik legigénytelenebb kinézésű lapp arra a kérdésre, hogy tud-e írni, elkérte ceruzáját s zsebkönyvembe ilyképp írta be nevét:

Nejla Mačka Clvein.

A próba fényesen sikerült s több kísérletet már nem is tettem.

Azt sem felejttem el, hogy nemcsak szóval, de valóságban is mint virágoznak ott a mértékletességi egyesületek s hiszem, lesz is sikere épen a folyó évben ott tartandó alkoholelles kongresszusnak. Azt meg épen nem fogom elfelejteni soha, hogy a közönségnek nagyon kevés baja van a rendőrséggel s a rendőrségnek a közönséggel, mert jóformán mindenki a legelőbb öre nemcsak a saját, de a szomszédjai tulajdonának s vallásos lelkiülete, de meg belenevelt érziülete is tiltakozik az ellen, hogy az is az övé lehessen, a mi a másé.

Boldog ország ez s szerencsés, mert könnyen fejlődhetik itt a tudomány, virágozhatnak a művészet s hódító körutat tehetnek innen a találmányok és felfedezések.

Ez magyarázza meg azt, hogy már az egyik svéd városban, Upsalában, melynek alig van több huszezer lakosánál, már 1477-ben volt tudományegyetem s ezen tanított Linné Károly hírneves természettudós, kinek e hó 23-án az egész művelt világon ünnepelték születésének kétszáz éves emlékét.

Vonzott a vágy, hogy a világ ezen egyik legregőbb egyetemét megtekintsem. Az egyetem újonnan épült szép koralakú épületben van elhelyezve, tágas tanterekkel, tanácskozó szobákkal és egy fényes aulával, melyben az ünnepségeket tartják. A falakat mindenütt díszes keretben olajfestményű arcképek díszítik, köztük a Linné-é s az úgynevezett brazilai nagybácsié, ki temérdek vagyon hagyott az egyetemre. Úgy értesültem, hogy az egyetem jótékony alapítványoknak annyira bővíben van, hogy szükségleteit fényesen tudja fedezni s nem szorul a svéd kormány támogatására semmiben. Általában gyakran és szívesen hallottam Svédországban mindenütt a közművelődés terén egyesek áldozatkészségét, melylyel aztán köny-

A KARZAGI KOSSUTH-SZOBOR LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYÉRŐL. — Fehér ruhás leányok.

nyen tudnak minden akadályt legyőzni. De az a jó öreg tisztviselő, ki a rektori irodából kalauzolt, azt is elmondotta, hogy a több mint ezer hallgatónak csak a nyári félévben kedves az előadás, mert télen egész nap lámpa mellett kell dolgozni; ennek ellenére is szép eredményeket érnek el úgy a teológiai, jogi, orvosi és bölcsészeti karon, mely utóbbi a természet- és mennyiségtudományokra is kiterjed. Az egyetem régi épületében — mely a bolognai mintájára épült — a zoologiai múzeum van elhelyezve. Az új egyetem közvetlen szomszédságában hatalmas könyvtárban sokan dolgoznak a fehér pipák «Studenter» közül, kiknek egyike úgy örvendett, mikor megtudta, hogy «Alexander Petőfi» hazájából való vagyok. A könyvtár mellett híres a kéziratgyűjtemény, köztük Luther és Melancthon kéziratai. Majd egy 1487-ből való upsalai misekönyv, ind és héber kéziratok külön szekrényekben őriztetnek.

Ha megmondjuk, hogy e város alig két órányira van Stockholmól, hol szintén vannak főiskolák, úgy bámulunk kell nemcsak azt, hogy a svéd területen két órányi távolságra is tudnak virulni egyetemek, hanem azt is, hogy ilyen egyetemen a régi hagyományokat is tudják ápolni.

Igen közel az egyetemhez góth izléses szép nagy templomot csodálunk, melyben az egyetem alapított érsek, de régi királyok hamvai is nyugosznak.

Ime ismét a kegyelet ápolása! Az egyetem közelében annak alapítója aluszsa örök álmát. Ez a kegyelet viraszt most is Svédországban, midőn ünnepli az upsalai egyetem legkiválóbb tanárának, Linnének, a hírneves természettudós születése napja kétszázados évfordulóját. De az upsalai egyetem ez alkalommal bizonyára gondolni fog Linné fiára is, ki ugyanezen egyetemen apja tanszéket tanított s a ki Upsalában van eltemetve is.

Áldott ország ez, mely nagyjait nemcsak tiszteli, de ha kell, áldozni is tud azok emlékének!

Dr. Gopcsa László.

ZRINYI GYÖRGY HÁZASSÁGA.

— Vigjáték három felvonásban. —

A színházi évad végén a Nemzeti Színházban egymást érik a bemutatók, a melyek közül *Sajó* Sándor «Zrinyi György házassága»-ról nemcsak azért érdemes megemlékezni, mert Teleki-díjat nyert, hazafias mű, hanem főként azért, mert több részletében a komikum iránti érzék nyilatkozik s választékos nyelvezete, gördülékeny verselése szebb hagyományokra emlékeztet.

Fájdalom, a hazafias történelmi költészetet s ezzel együtt a magasabb stílus színművészetet sikerült színpadainknak lejártniök, a minek a beözönlő szeccszósz divatokon, s a színházaknak üzleti vállalkozásokká való alakulásán kívül

azok a magyar szerzők is okozói, a kik a történelmi költészetet sem új szellemmel, sem újabb, föltételesebb technikával nem tudták gazdagítani. Így meg kellett érniük azt, hogy dekadens német színészek a leggyaralóbb német művekkel feltűntek előtt szerepelhetnek, holott nemzeti múltunk képei a fővárosi közönséget már alig képesek vonzani. S bizonyos, hogy közönségünk e felfogását a legújabb történelmi vigjátéknak sem sikerült megváltoztatnia. Pedig a «Zrinyi György házassága» nem szűkülökdi leleményben és fordulatosságban, egy-egy része meg épen erősebb vigjátéki ötletességre vall: — de mind ennek érvényesülését megakadályozza a szerző színpadi járatlansága, a helyzeteknek kellő előkészítés nélküli hirtelen változása s a mű hőseiben és így az egész tervben rejlő benső ellentmondás.

Ugyanis a szerző Zrinyi Györgyöt, a Zrinyiász költőjének atyját, egyrészt nemes, eszményhívó lovnak kívánja bemutatni, a kit mindenekelőtt csak a haza sorsa érdekel, a ki felekezeti torzsalkodások fölött állva, csak nemzetét akarja szolgálni s a ki, hogy honáért harcolhasson, még asszonyról sem akar tudni. — másrészt azonban ugyanez eszményes bajnokot egy nem épen lovagias, furcsa eszelszövny rézszesévé teszi.

Ketten is vetik ki hálójukat Zrinyi Györgyre, hogy gyermekük számára férjül nyerjék meg. Az egyik a házastros özvegy Bánffyiné, a másik a fősvény és ravaszkodó öreg Széchy. Zrinyi György meg egyiknek leányát sem akarná nőül venni, mert csak honának s a török elleni irtó harcnak kívánna élni. De miképen szabaduljon meg Bánffyiné leányától, a kivel szemben már kötelezettsége van? A fondorlatos Széchy erre azt a javaslatot teszi neki, hogy jegyezze el az ő (Széchy) leányát, még pedig ne komolyan, csak úgy a látszat kedvéért s ez a színleges eljegyzés szakítson meg minden kapcsolatot a Bánffy-leánnyal. Zrinyi György bele is megy e különös tervbe. Amde minő eszményes és lovagias hős az, a ki egy leánytól úgy hajlandó szabadulni, hogy látszólag mást jegyez el! Kétszeresen is vét a lovagiaság és férfiaság ellen, — a Bánffy-leányt egyszerűen cserbenhagyván, a Széchy-leányt pedig ily színleges eljegyzés eszközével használván fel! Igaz ugyan, hogy az öreg Széchy a maga leányát nemcsak komédiából jegyezteti el, hanem komolyan el akarja vétetni Zrinyivel s a bajnokot a látszólagos eljegyzéssel csak be akarja ugratni a házasságba, igaz továbbá, hogy Zrinyi bizonyos önkéntelen vonalozással viseltetik a Széchy-leány iránt: — de mindez még nagyobb árnyat vet a hős jellemére, mert nemcsak lovatlan-nak, hanem azonfelül gyámoltalannak is mutatja be, a ki sem Bánffyiné, sem Széchy leányával szemben kellő nyíltságra bátorodni nem tud.

Ha pedig az ifjú lovag tetteinek rugója szintén csak eszelszövny, a melynek segítségével

A KARCZAGI KOSSUTH-SZOBOR, HORVAI JÁNOS ÉS POGÁNY MÓRICZ MŰVE.

Bánffyné leányától szabadulni óhajt: úgy nagyon is kétes becsü és ügyetlen cselszövény. Csak természetes ezután, hogy a nemes lelkű Széchy-leány megbotránkozását vivja ki s ép oly természetes lenne, ha az elhagyott Bánffyné leány lenézéssel fordulna el tőle.

Igy tehát két felül is okkal lenezett kérés állana előttünk, de mivel a hős iránti kegyelet s hazafisága iránti tisztelt, valamint a történelmi igazság nem engedhette szerzőnek, hogy Zrínyi György iránt csúfos felsülése legyen az egész mű cselekménye: lát kettős deus ex machinával oldotta meg a bonyodalmat. A cserbehagyott Bánffyné-leány ugyanis — más szeret és így nem törődik Zrínyi hűtlenségével. A megsértett Széchy-leányt pedig Zrínyi egy hazafias tirádája szerelemre gyújtja. Zrínyi pedig éppen a leány erkölcsi felháborodása folytán szeret beleje. Ezzel meg lenne oldva a bonyodalom, ámde a szerző egyébről is gondoskodik, özveg Bánffyné és Széchy ellenségeskedéséről, továbbá a protestáns Széchy és a katolikus Zrínyi felekezeti vitájáról is, a mely motívumok arra szolgálnak, hogy a szegényes főtium mellett a cselekmény mindjárt ki ne apadjon. A mű rendezése eléggé jó volt. A Széchy házában tartott vadászat alkalmával kitűnt a statiszták gyér száma. Magyar főúr fél-országra szóló vadászata nem folytatható le ily kevés és szegényes alakokkal. Feltűnt nekünk, hogy a buzgó, sőt vakbuzgó protestánsnak festett Széchy házában szent képek díszlenek freskók gyanánt. A szereplők közül kitűnt Szacsany Széchy törzsköcsön magyaros alakjával. A szerzőt sokszor hívták, nyílt színen is tapsolták.

Palágyi Lajos.

CÉZANNE — GAUGUIN.

Terjedelmében nem nagy, de kiváló értékű, nagy tanulságokkal járó kiállítás nyílt meg a Nemzeti Szalon tavaszi kiállításának keretében.

Első sorban Gauguin műveit mutatja be, de a mellett szóhoz juttatja Cézanne-t és a francia neo-impressionista festőket; sőt Courbet és Manet is szerepelnek egy-egy arcképpel, jölehet ez utóbbiak nem alkalmasak arra, hogy Courbet-ről és a XIX. század festészetének nagy újtójáról, Manetről méltó képet nyújtsanak.

A legjelentősebb két művész, a kiktől egész képet nyújt a kiállítás: Cézanne és Gauguin. Cézannának ugyan csak öt képe van e kiállításán, de ez öt képből is fogalmat nyerhetünk e kiváló művész egyéniségéről.

Cézanne egyike a francia impressionista festőknek, a kik Manet körül csoportosulva, a hagyományos, akadémikus művészettel szemben új irányt kezdtek a múlt század 60-as éveiben, és a modern, a plein air festésnek voltak úttörői.

Ők voltak azok, a kik azt hirdették, hogy a természetet csak a természettel szemlélésben, a szabadban, nem pedig a műteremben lehet festeni, hogy a természetben fény, levegő, világos színek vannak, és nincs meg az akadémikus festők nehéz barna árnyéka, hogy a novellisztikus tartalom nem követelménye a képnek.

Ez úttörők egyike volt Cézanne Pál. Delacroix, Courbet majd Manet hatása alatt is megmaradt a természet közvetlen festője, csak az vonzotta, a mit saját szemével látott, képeiben nincs irodalmi, novellisztikus elem, a lelki állapotot sem festi. Csendélet- és tájképeit, fejeit,

alakjait színekből építi fel. A rajznak, mint olyannak, nincs nyoma az ő festésében.

Impressionista társai közt benne volt az egyéniség a legerősebb; nem fogadta el a hagyományos festésmódot, valamint társait sem; ezért művészforradalmárnak nézték, «communnard»-nak nevezték, s az impressionisták 1877-iki párisi kiállításán olyan kedvezőtlen fogadtatásban részesült, hogy ettől fogva teljesen visszavonult. Mint jómódú ember, nem szorult rá a közönségre, s visszavonultságában, hivatottsága érzetében igazi idealizmussal annál állhatatosabban és serényebben szentelte magát a festésnek.

Kiállításunkon, nem szólva a férfékpárról, három csendéletképe s egy tájképe van. E négy képen benne van az egész Cézanne. Pályája kezdetén mutatja a 77. számú csendélet, melyben a szürke tónusok közt is színes tud lenni. A másik két csendélet már művészete delén mutatja, bennük van művészetének minden kiválósága.

Mikor a nagy terembe belépünk, egy új világ tárul elénk. Ellenséges érzület kél bennünk és megütözközzel látjuk a képeken az esetlen alakokat. De a mint sorra járjuk a képeket, a mint szemünkbe ötenek a tropikus növényzet buja színezése és a dombos tájék hullámos körvonalai, a haragos kék ég, az indigó kék víz, egyszerre őszinte melegséget érzünk, érezzük, hogy a művész nem egy képével valóban magával tud ragadni, élénk tudja varázsolni azt a csodás világot, melyért ő annyira rajongott.

Gauguin Pál 30 éves korában kezdett festeni szórakozásképpen. Az impressionisták lekésítették, de egyénisége nem tudott beleilleszkedni az adott formákba.

Tizennégy éves korában megszökött szüleitől s éveket töltött, mint matróz, a tengeren. Most, hogy festeni kezd, felélednek lelkében a benyomások, melyeket tengeri utazásai alatt szerzett.

1887-ben Martinique szigetére megy, majd 1891-ben véglegesen letelepedik Tahitiben, a hová az anyai vér is vonzza őt. Itt fejlődik ki teljesen exotikus egyénisége.

A barbárok között barbárrá vált ő is. Alakjai idegenek előttünk, egy más világ primitív emberei. A naiv nép között naiv tárgyak kínálkoznak s a primitív életet, a naiv érzéseket a legnagyobb egyszerűséggel kellett visszaadnia.

Mint hogy pedig az ő egyénisége nem primitív, — ha a vadak módjára él is, sátorban vagy szabad ég alatt, de technikai képzettségét, a civilizáció hatását levetközni nem képes, — az egyszerűséget csak a legnagyobb fokú szintézissel és a compositio erejével érheti el. Vonalai, színei keresetten egyszerűek. Gondos, éles megfigyelés után a természet sokszere jelenségeit néhány kifejező vonalba és egyszerű színfoltokba tömöríti. Mi sem természetesebb, mint hogy művészete így stilizálttá válik.

Gauguin nemcsak mint festő, hanem mint lithographus, faszobrász és keramikus is figyelemreméltó, jelentékeny munkásságot fejtett ki.

A neo-impressionisták, más néven pointilisták szeptája, az impressionisták, különösen Monet Claude hatása alatt, de tudományos alapon indultak el, Chevreul és más tudósok által az ellentétes színek hatásáról felállított elméletből vezették le technikájukat. A színeket elemekre bontották s a színrezeceket pontokban rakták fel a vászonra, úgy, hogy ezek egy-egy, harmonikus színeknek csak a rezechartya működése által válnak. Seurat volt a kezdeményező, de követői, élükön Signackal még következetesebben alkalmazták a pontozás technikáját. Seuratól néhány karakterisztikus rajtot, Signactól pedig rézkarcokat látunk kiállításunkon, melyek festményeiknél zavaralanabb bizonyosságot tesznek igazi művésztörőkről. Signac rézkarczai tanúságot tesznek éles megfigyeléséről. Megtaláljuk ezekben ugyanazt az igaz vonást, mely Rembrandtnak az 1650-es években készült rézkarczait oly megkapóvá teszi, hogy a napfény a határozott körvonalaikat megtöri, feloldja.

Az impressionisták művészete új életre keltette a festészetet a tájképfestésben. De a neo-impressionisták vagy pointilisták elvont elméletből indultak ki, Seurat, Signac, van Rysselberghe fogásaiól iskolát csináltak s ezzel beigazolták, hogy ennek az iránynak a művészetben nincsen létjoga.

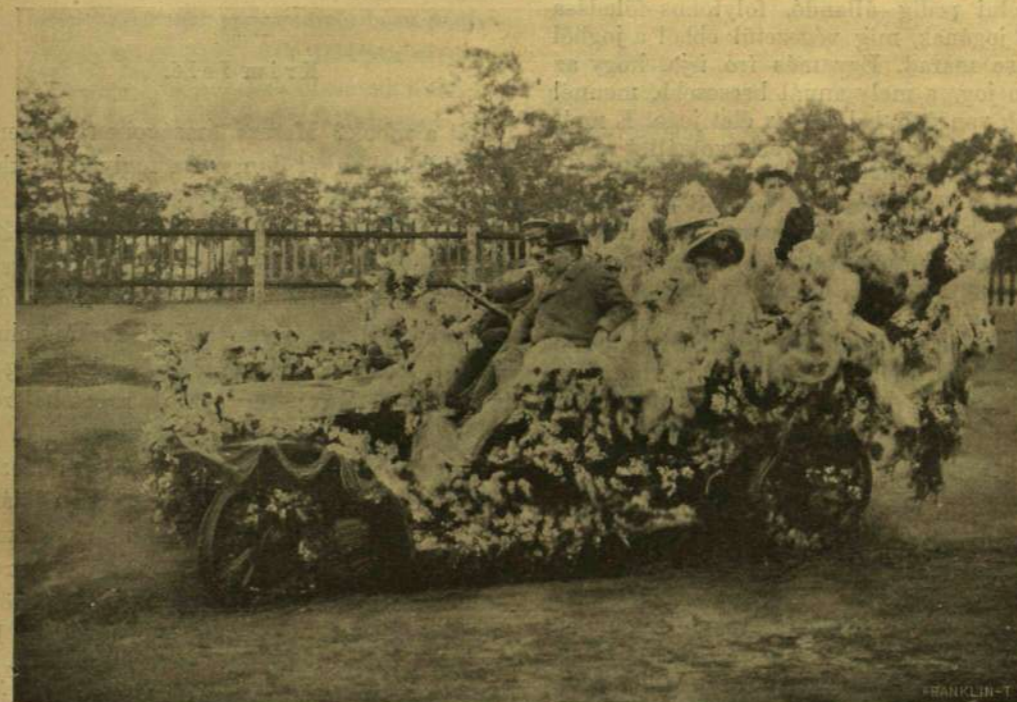
Erdely Aladár.

A HÉTRŐL.

Bársony István. A nyugati országokban, főként Franciaországban igen sok a literáris stallum, az olyan alkalmazás vagy megbízás, a mely hivatalt ad egy írónak, a nélkül, hogy elvenne egy író — hivatalnak. Ezek az állások az irodalom nemzeti értékének az elismerését és ilyenül való megbecsülését jelentik. Minálunk van néhány ilyen stallum művészek számára, de három sincsen írók számára. A művészet se faldoklik az állami gondviselés arany-tengerében, de az irodalom meg amnyit se kap, hogy bokáig gázolhatna benne. Ha tehát egy ilyen literáris stallum ellátásáról van szó, a kormánzatnak ugyancsak össze kell szedni minden egészséges virtusát, hogy a választását helyes választásnak érezze a köztudat. A hivatalos lap szerkesztői állása pedig ilyen pozíció. Tekintélyes is, hiszen Salamon Ferenc, Vadnay Károly, Beksics Gusztáv követték benne egymást, felelősséges is, de e mellett megvan az a hasznos erénye, hogy nem szívja föl a maga föladatainak talajába egy alkotásra termett talentum ereit. Ezt az állást most megint betöltötték, a belügyminiszter Bársony Istvánt nevezte ki a Budapesti Közlöny szerkesztőjévé. El lehet mondani, a belügyminiszter kinevezése találób, megnyugtatóbb, a magyar irodalom világának kedvesebb akkor se lehetett volna,

EGY NYERTES AUTOMOBIL.

GRÓF NÁKÓ SÁNDORNÉ.

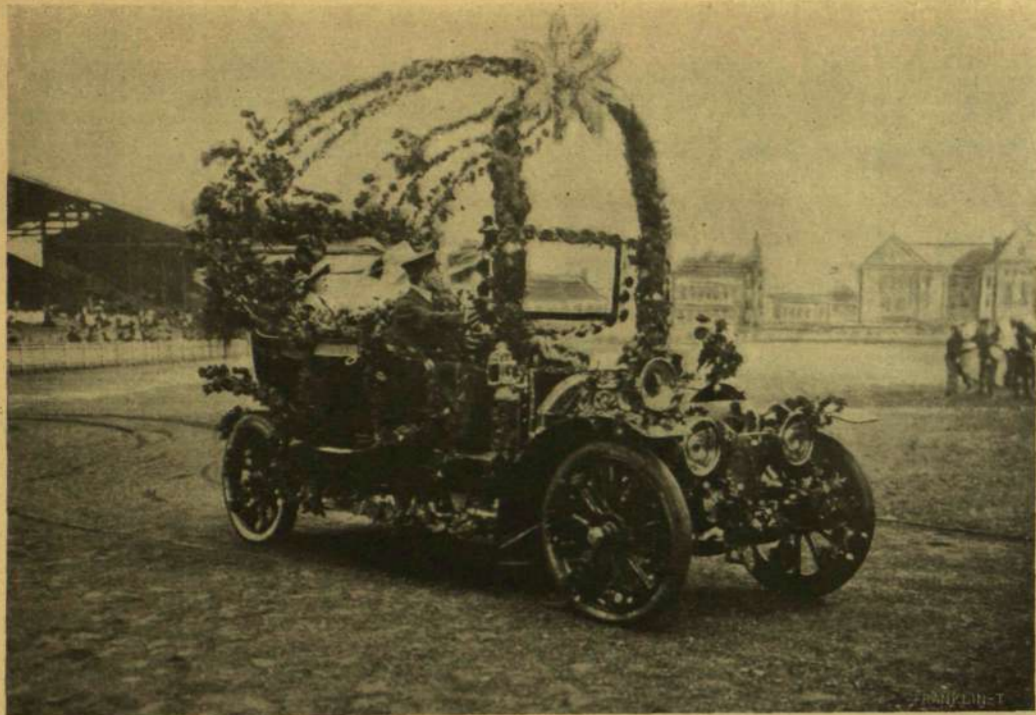
ha a határozása előtt ankétet tart erről a kérdésről. A kit ez a kinevezés a nyugodt továbbmunkálkodás számára biztosít, egy tiszta karakterű igaz író és tiszta karakterű igaz ember. Művészetének forrása a természet nemes ihletése, lelkes elmerülés ama legnagyobb és legörökebb alkotás gyönyörűségébe, a melynek föltárlásából bennük a legemelkedettebb érzések fakadnak: a legmélyebb megindulás és a legünnepibb áhítat. A mit a Bársony István tolla ad, teljes harmóniában van ennek az ihletésnek a lelkével. Írói tulajdonságai nyerték meg neki a közönség szívét, ezek mellett emberi tulajdonságai iróársai meleg szimpatiaját. Alkotó ereje teljességében különben talán fölösleges is méltatni a tehetség érdemét, a melynek még dúsán nyílnak újabb és újabb virágai. Bársony Istvánt csak mint a hivatalos lap szerkesztőjét kell bemutatni a közönségnek, mint író már régen nem szorult bemutatásra, se méltatásra.

Német színészek. Nem sértjük meg saját magunkat azzal, hogy a német színészek pár hetes vendégeskedésétől Budapest székesfőváros magyarságát féltünk. Ez a magyarság bizonyára sokkal erősebb, semhogy egy-két német színésztrupp egy-két hét alatt elnyelhetné vagy nevezetesebb kárt tudna tenni benne. Nem is attól félünk tehát mi, hogy ezek a németek

FEDÁK SÁRI.

A BUDAPESTI AUTOMOBIL VIRÁGKORZÓRÓL.

MENET KÖZBEN.

detik Asch Salamon és Wedekind Frank ígét. Mi tanúságot tehetünk róla, hogy a mi színházaink nekünk olcsóbb pénzért irodalomban és művészetben egyaránt kiválóbbat adnak, mint ezek az idegenek: de nekik joguk van el nem hinni ezt, mikor a közönség arannyal tömi meg a zsebüket, ha pedig ők is tudják, a mit mi tudunk, ezer okuk és joguk van, hogy a markukba nevesse. Igazán bajos dolog eldönteni: melyik ránk nézve a szomorúbb és a szegényesebb. Az-é, ha ezek az emberek azt hiszik, hogy ők valóban olyan magasságokat mutatnak nekünk, a milyneket mi itthon a magunk emberségéből soha se láthatunk, vagy, ha tudják, hogy az eredményük tika egy szomorú naivság, a mely üveggyöngyért arannyal és elefántcsonttal adózik?

*

Szervezett költészet. A német poéták, bizonyosságul annak, hogy megértették a kor szellemét: szociális alapon szervezkedtek. A szervezkedés reális alapja a bérminimum, a mit a lipcsei szervezett — költők soronként huszonöt fillérben állapítottak meg. El kell ismerni, hogy ez a díjtétel, tekintettel arra, hogy egy ilyen huszonöt filléres sor a költői üzem természete szerint csak akkor érvényes, ha egy rimmal ellátott ugyanilyen sor következik utána, vagy áll előtte — igazán nem magas, sőt ebben a drága világban határozottan alacsony. Sem a tavasz, sem a szerelem, sem a mélabú nem kívánhatja azt, hogy ennél olcsóbban valami újat zengjenek róla és a költőnek is kétségtelen joga van hozzá, hogy napi nyolcz órai költés munkájával megszerezze a módját a napi nyolcz órai szórakozásnak és pihenésnek. A lipcsei szervezkedésnek azonban nemcsak humoros oldala van, hanem komoly is és ennek a komoly oldalnak az a tragikuma, hogy — még humorosabb. A szervezett költők abból az egészséges fölfogásból indultak ki, hogy poézisra ma már épen olyan szükség van, mint más táplálékra, mert tudvaló, hogy nemcsak kenyérről él az ember. Ez igaz. De igaz az is, hogy csak az táplálék a gyomornak és a léleknek egyaránt, a mi élvezhető. A jó verset pedig minden szervezkedés nélkül is szívesen megveszik drágábban, sokkal drágábban is, mint sorát huszonöt fillérért. Itt tehát csak azokról a versekről lehet szó, a melyek ingyen se kellene vagy legföllebb csak ingyen kellene. A kinek csak azért adták ki eddig a versét, mert igen olcsón mérte, annak egyáltalában nem fogják kiadni, ha többet kér érte. Így a lipcsei szervezkedés határozottan javára fog válni a német költészet látható természetnek, mert a mi vers csakugyan megjelenik, biztos, hogy — ér valamit. Legalább is — soronként huszonöt fillért.

*

Halálba menekők. Maurice Donnay valamelyik darabjában mondja egy szereplő, hogy: öngyilkosnak lenni, lázadás az élet hatalma ellen, élni pedig állandó, folytonos föladása az élet jogának, míg végezetül ebből a jogból semmi se marad. Egy más író írja, hogy az egyetlen jog, a mely annál becsesebb, mennél kevesebb van már belőle: az élet joga. E mellett az állítás mellett bőven szolgáltat argumentumokat az élet. Minden statisztika elmondja, hogy a világon mindenütt és minden sorban az öngyilkosok túlnyomó nagy többségét a fiatalok szolgáltatja. A minék megvan a maga magyarázata. Eldobni az életet, mindig nagy elhatározás és a fiatalabb vér, a mozgékonyabb lélek a lobbanóbb indulat hamarabb kész a végzetes elhatározásokra is, mint az olyan ember, a kiben az élet hevülete már nem olyan forró, a ki kiállott viharok és kiállott szenvedések tapasztalatain már megtanult kiállni újabb viharok és újabb szenvedéseket is. Halálos baj csak egy van: — maga a halál és minden baj elmúlik, ha van elég erőnk, hogy be tudjuk várni a — végét. Ez a bölcsesség azonban már a tapasztalatok bölcsesége és rég megismert igazság, hogy az öngyilkosok legnagyobb része — tapasztalatlanságból halt meg. Azért, mert az volt a hite, hogy valami nélkül vagy valami miatt lehetetlen tovább élnie. Nothnagel tanár híres ta-

FÖLVONULÁS.

A BUDAPESTI AUTOMOBIL VIRÁGKORZÓRÓL.

nulmányában a természetes halálról van egy gyönyörű passzus a halál illúzióiról, a melyek csak olyan erős vonzásuk, mint az élet illúziói és ezekkel egy bizonyos időbeli harmóniában is vannak. Mennél kevesebb csábító illúziót hagyott már meg az embernek az élet, annál kevesebb ilyen illúziónak a bukása idézi föl a lélekben a halál békeségének, csöndjének varázsát. Ezért hat ránk igen különösen, ha — mint az agy Fülep Albert tragikus elhatározása alkalmával — egy öreg ember öngyilkosságának hírére vesszük. Miért kellett siettetnie a véget egy nyolczvankét esztendő öreg embernek, mikor az a vég valami nagyon messze már úgy se lehetett? Ennek is megvan a maga magyarázata. A fiatal ember egy rája mért szenvedés után még egy nagy darab élet örömeinek reményességével kecsgetheti magát. Egy nyolczvankét éves aggastyán ilyen reményeséget maga elé nem rajzolhat. Magyarázattal tehát ilyen esetben is szolgál az élet és ha ez a magyarázat megnyugtató soha se lehet, teljesnek soha se érezhetjük, ennek az oka, hogy élő embernek világos magyarázat nem lehet az, a mi lényegében a legnagyobb titok. Már pedig a halál nem beszél magáról és szigorúan őrzí a maga rejtelmeit.

TATÁRRABSÁG.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta PEKÁR GYULA.

XIII.

Krim felé.

Hát a rabok? Messze országokon, ősmertelen földhátakon át hurokzolta foglyait a khán nagy Tatárország felé. Podolia, Moldva, Besszarábia, Jediszán... négy tartományon át esőrgette lánczait Rab-Erdély és bizony hosszú, keserves hét hétre telt bele, a míg a dél-szarmata végtelen síkon a Krim torkáig elmasziroztak. Sok az, hatvan ezer ember, hát még ha tíz és egynéhány ezer gyalog rabot hajszol! Lassan haladt Mohamed Ghirej hordája az országos szákmányval, — ám e késedelmezésnek többféle oka volt. Egyrészt az időjárás tette, — a fergeteges július után rekkenő augusztus érte utól a hadat és pokoli forrora fűtötte a Dnyeszter-menti katlant. Köröskörül dögleletesre száradtak ki a mocsarak s a hol pihenni lehetett volna, ott keserű szikét izzadt a föld. Bágyadt még a fűszál is, hát még a sanyargatott foglyok! Sokan kidültek s a bús

A «Tatárrabság» című regényhez.

Leborulván, kilencszer csókolta meg a szőnyeget

bajtársaknak még menteni se állt módjukban a boldogtalanokat. A mint valaki megbotlott és a mirza-korbácsra se kelt fel, bár kegyetlenséggel érte utól a váltásdíjat vesztő tatárok dühe. Vagy ezélba nyilaztak rá huszonöt lépésről, vagy mindjárt a kilédet villogtatták a feje felett. Elsőbb mestervadásokkal szeltek le a fület, orrát, aztán bokában a lába inát vágták el, hogy valami csodaképp haza ne vánszoroghasson. Hej, nem igen volt szükség erre az elővigyázatra; a sereget követő sivatagi kányák ugyan hamar végeztek az áldozatokkal.

No de másik oka is volt a kháni had lassú menetelésének. Mohamed Ghirej, ki már bejelentette volt a szultánnak «Rákóczy megbüntetését és Erdély elfogatását», most jobbágyi hűséggel várta sztambuli urának a döntését. Az agák és mirzák ugyan már pár nappal Trembowla után éhesen kezdtek osztozni a rabokon, maga a két trónörökös, a Galga és Nureddin szultánok is türelmetlenül kérték a koncukat, de maga a khán azért hajthatatlan maradt. Ő kötelességszerűen felajánlta a padisahnak a temérdek rabzákmányt prezentbe. A tatár főemberek, a Khán-Aga, az Orbég meg a Shirinbég kétségbeestek: hátha a török császár most csakugyan magának tartja a foglyokat? — a Hasznadár (kincstartó) basa pedig a kezeit tördelte: ennyi érték talájon elveszni, hogy a sztambuli háremörök hizzanak tőle?!... Ám igen okos politika volt ez Mohamed Ghirejtől. Ép mikor a sereg eleje a Bűg folyón átkelt, érkezett a feleletet hozó stambuli küldöttség a tatárok elé. Az előőrök szélesbesen vágattak vissza a nagy hírrel s a Kapu-Aga, a főudvarmester, sietősen jelentette a felséges khának: készüljön a szent padisah méltóságos janicsár agájának a fogadtatására. Mohamed Ghirej azonnal leszállt arabs lováról s maga kezébe vevén a mögötte jártatott kilenc lófarkas félholdat, ünnepélyesen előbbre ment kíséretével a sivó homokban. Egy kis emelkedésen végre földre szúrta a zászló nyelét. «Diesőség a padisahnak!» — szölt s felemelte a kezét.

Nagyszerű pillanat volt ez ott a szikes és forró sivatag közepette, melynek káprázó végtelenségére oly méltóságosan borult rá az ég rekkenő boltja. A hogy a kháni kar emelkedett, egyszerre száz kiáltó szava remegtette a levegőt és riasztotta a parancsokat a hátul jövő had felé. Nyolczvanezer ember seregkigyója tekerődött ott a délibábos messzeségben, s pillanat múlva már százsámra váltak ki belőle az egyes tatár törzsek vezér-ágai és fő-mirzái, hogy szédítő vágatásban siessenek előre felséges uruk zászlaja alá. Ezalatt a Kapu-Aga parancsára mesés gyorsasággal vertek táborát a szolgák a khán háta mögött. Csattogtak a pörölyök a földre vert czövekek fején, húzódtak a bíborfonatos kötelek s perez múlva már formásan feszült az óriás «esadir» (sátor) aranyhimes selyemleple. Négyzetleges alaprajzú és sokesücsű alkotmány volt ez; hatvan személyre szölt és karmazsinpirosra volt bélelve. Főajtójának ép a khán, mellékajtainak a tőle jobbra-balra álló két trónörökös háta mögé kellett kerülnie. Ám Mohamed Ghirej attól fogva, hogy letűzte maga elé a sokszínű lófarkas félholdat, többet meg se fordult, nem is moccan, csak méltóságos nyugalommal nézett kelet felé, honnan a csillogó sztambuli csapat közeledett feléje. Aranyosra füstölt csizmában, talpig aranybrokát prémes palástban szoborként állt ott a Puszták Császára és mint valami félisten, a ki a profétán kívül legfeljebb a padisah-al áll szóba, tudomást se vett a körülötte nyüzsgő mozgalomról.

Negyven év körüli természetes férfi volt a Dsin-gisz Khán utóda, egy sötét tekintetű hadúr, kinek üstökig borotvált fejét ázsiai majesztással koronázta a tatár mindenhatóság kháni süvege. Kerecsenyforgós, drágaprémes kalpag volt ez; sokszintű közepe azonban khinai módra csücsösödött s e csücs gyémánt gombjáról olyan mandarin-formájú arany czafrang libbent alá. A süveg prémjének árnyékában kineset erő gyöngy-függő csillant a fülből s olajbarna volt a fatalista tatár arc. Anyjának, egy fogoly orosz hercegnőnek a vére ugyan mérsékelté valamennyire mongol típusát, de csak annál több szlav alatomosságot elegyített az erőszakos vonásokba. Hosszan lelógó, sodrott bajusz kanyarodott a kegyetlen száj fölé s veszedelmes tűz villant a meredten néző szemekben. A Mohamedtől félő alázattól a vérdühig teljes skálája volt meg e tekintetben a fanatizmusnak. Hát kérelhetetlen ember hírében állott Ghirej, hisz mondják, két bátyját, Shabin és Izlam Ghirejt ölette meg Rhodusban, a míg maga végre másodsorra is újból khánmá lehetett. Csak halkan beszéltek erről, még halkabban pedig azt suttogták, hogy a bakese-szeráji palotája mélyén s szörnyüres óráiban még szerelmes verseket is ír. Persze halál fia lett volna az a merész, a ki a Nagyúr e gyöngéjét nyiltan elárulja...

Ekkorra azonban szóltak már úgy a tatárok, mint az érkező turbános törökök trombitái is. Hej, most látszott csak, mennyire megbecsülte a szultán a khán virtusát! Legvittebb harczosait, csupa janicsárt és deli-t küldött a Mohamed Ghirej üdvözlésére. Két sorban jöttek előre a kiterített szőnyegek; oroszán és tigris-kaczagány sárgállott a deli-k vállán s e diszszel szemben szerzetesi egyszerűnek tetszett a janicsárok kék kaftánja és hátukra lelógó zsákforma fehér süvegük, melynek homlok részére aranyos tok volt varrva, benne a tábori evőkanállal. A küldöttséget vezető Aga

gyúrta a mellén feszülő brokát kaftánt. Tőle nem az ellenség, de maguk a tatárok féltek, mert palotai intrikával egyaránt győzte úgy Bakese-Szerájban, mint Sztambulban... No de gyülekeztek már Mohamed Ghirej köré a többi főtisztviselők is. Kilencz volt a tatárok szent száma: kilencz felségjelvénye volt a khának (kalpag, prém, ló, forgó, zászló, dob, nyil, íj; s a kilencz gomb a kaftánján), kilenczszert kellett földig hajolni előtte s kilencz főember állt az aranyhorda élén: a khán, a Galga, a Nureddin felségeken kívül még a Khán-Aga, az Orbég, a Shirinbég, a Vezér, a Defterdár s a Kadi. Mindezek most rendet álltak a Nagyúr körül s az ő mozgolódásuk alatt beértek a törzsek fő-ágai is mirzáik százaival együtt.

Festői tarkabarkaságban vágattak oda a kipcsaki, nogáji, perekopi, bucsáki, ocsakovi és akkermani tatárok vezérei. Utolsóként érkeztek a hirhedt kolmashi törzs parancsnokai. Ezek voltak a legfélelmetesebbek, csupa nyers húst evő, öles termetű latrok, kikkel maga a khán is alig bírt s kinkél tán csak asszonyaik harczos regimentje volt még veszedelmesebb. E nők férfimódra öltözve, lóháton mentek a csatába s ezredesük most is hűségesen követte a kolmashi agát a khán elé. Huszonöt év körüli nyulánk teremtés volt ez az amazon, aféle elvadult, csinos leányzó, a kin csak túlhosszan lelógó és tömött halántékvarkoccai mutatták, hogy nem fiú. Talpig vasingben s vasnadrágban volt ő is, csak a fején viselt prémsüveg helyett olyan frigiai forma hegyes vörös siphát. Remekül ülte a lovat... A tatárok jól ismerték s megbecsülték őt: Kara-Gül-nek, «fekete rózsá»-nak hívták.

Paul Gauguin: Banánák.

és gazdasági bajai legtipikusabban nyilvánulnak s mivel minden során megérzik, hogy a nép igazi szeretete sugallta, komolyan is kell venni fejtegetéseit még akkor is, ha valaki nem osztja nézeteiben. A füzet röviden kifejti a magyarországi parasztság jelentőségét, múltját és jelenét, képet ad az alföldi parasztvárosokról és tanyákról, a falvak jelentőségéről a parasztság életében, beszél a parasztproletárokat két fő-fajtájáról: a napszámosokról és a béresekről, számot ad a kivándorlásról, a nép közt folyó igaztársról s végül egy reformtervet fejt ki. Bizonyára sokan lesznek, a kik álláspontját és terveit túlságosan radikálisnak fogják találni, nézeteit, javaslatait a szociál-politikai diskusszió körébe tartoznak, de a füzet már tárgyánál fogva is megérdemli az általános figyelmet.

A magyar művelődés' a XVI.—XVII. században. Ez alatt a cím alatt Bagyary Simon benézés tanár nagyobb dolgozatot adott ki, a mely voltaképpen nem egyéb, mint a XVII. században élt nevezetes magyar történetíró, Szamosközy István munkáinak művelődéstörténeti szempontból való felhasználása és földolgozása. Ehhez képest a munka első fele Szamosközy életét és műveit, azoknak sorsát, forrásait, hitelességét s az író jellemrajzát tartalmazza, míg a másik, jóval terjedelmesebb részben a szerző képet igyekszik adni Szamosközy adatai alapján a magyarság kulturális állapotáról a XVI. és XVII. században. Sorra veszi a művelődés egyes köreit: a földet és népet, a politikai és társadalmi viszonyokat, külön fejezetet szentel a székelységnek, majd az iparnak és kereskedelemnek, a művészetnek, tudományoknak és irodalomnak, a vallás és oktatásügynek, az állami életnek s az erdélyi fejedelmek udvartartásának, a hadügynek és a társadalmi életnek. A derék munka örömdetes jele annak a buzgalomnak, mellyel fiatalabb történetíróink a magyar művelődés-történet művelésére vetik magukat. Anyagát világosan, áttekinthetően tudja előadni s ha a holt betűket nem tudja is eleven, kelően színezett képbe foglalni, sok tanulsággal szolgál az érdeklődőknek.

Az egészség könyvtára. Az Országos Közegészségi Egyesület új vállalatot indít a címen, a melyben évenként négy könyvecskét akar a közönség kezébe adni a közegészségnek a mindennapi életre legfontosabb kérdéseiről. Az első könyvecske mindjárt azzal foglalkozik, a mi napról-napra égető szüksége az emberiségnek s a miben talán a legnagyobb a tájékozatlanság: az anyaság egészség-tanával. A füzet dr. Elischer Gyula egyetemi tanár írta s elmondja benne mindazt, a mit az anyáknak és környezetüknek tudni kellene a gyermek születése előtt és után. A leánygyermek fejlődéséből indul ki s így fejt ki az anyaságról szükséges tudnivalókat, közben elmondva a gyakorlatilag szükséges jó tanácsokat, nem feledkezve meg az újszülött gyermek gondozásáról sem. A mult télen kiváló orvosok egész tanfolyamot rendeztek asszonyok számára erről a tárgyról s ennek látogatottsága mutatta meg, hogy a művelt közönségben van érzék és érdeklődés az ily dolgok iránt. Elischer dr. tanulságos s a laikusok előtt is érthető, világos előadással írt könyvecskéje is, ha megtalálja az utat a közönség közé, sok hasznos tehet, sok nőt és kis gyermeket megmenthet a

Paul Gauguin: A művész önarcképe.

Paul Cézanne: Csendélet.

A NEMZETI SZALON KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

vigyázatlan és tájékozatlanság miatt oly gyakran s könnyen beálló veszedelmektől.

Egy tévedt nő naplója. Nemrégiben Németországban igen sok olvasóra talált egy könyv, mely naplószzerű előadásban egy előkelő családból való leány történetét írja le, a ki egészen fiatal korában rosz utra tévedt és naplójában megírta viszontagságait, szenvedéseit, bűnét és bűnhődését. Meglehetősen kirívó erkölcsi tendenciával van írva a könyv, azzal a német szentimentális moralizálással, a mely igazolása akar lenni a könyv meglehetősen kényes tárgyának, kényesebb ízlésű olvasóra azonban egy német gouvernante lélek nélküli, pedáns morál-predikációjaként hat. Egy meglepő tanulságot azonban nyújt a regény: azt, hogy a Marlittok utódai ma már leszáltak a várkissasszonyok és mélabús arcú hercegnők czukor-édes légköréből s az utca sarát piszkálják sekélyes filozofálásukkal. Mi nekünk még a Marlitt-irodalom is rokonszenvesebb ennél a hamis levegőjű, hamisan színezett spelunka-romantikánál, a mely még jóhiszeműnek sem mondható, mert szerzőjének nem az erkölcsi hatáskeltés, még kevésbé a témának művészi megalakítása czélja, hanem a gyöngébbek kíváncsiságára spekuláló üzleti haszon. Az ez irányban való hatáskeltés eszközeit azonban a német szerző, Böhme Margit, a ki az effélének rendje és módja szerint csak az eredeti napló át-dolgozójának vallja magát, elég jól érti, úgy hogy a könyv kevésbé éles ítélet előtt még talán irodalmi színezetben is tűnhetné fel. A szenzáció-hajhászó tartalom mellett ez is oka volt annak a könyvársai sikernek, melyet a könyv elért s a mely arra esábitott egy magyar kiadót, hogy magyarra fordítva is kiadja. A fordítás Sella Emil munkája.

Új sakk-könyv. Azoknak a számára, a kik a sakkozást megkedvelték és közelebbről óhajják megismerni titkait, tanulságos kis sakk-könyvet adott ki Schusster Zsigmond. A könyv magában foglalja a sakkozás elemi szabályait, közöl néhány játszmat, megismerteti az érdeklődővel a végjátékokat és a sakkfeladványokat. A könyv leg-érdekesebb fejezete az, a mely a sakkozás történetének keretében a magyar sakkviszonyokat adja elő igen figyelemreméltóan. Az új sakk-könyvet — a melynek anyagát tulajdonképen Márki István, a jeles sakk-író állította össze és a melyet Schusster Zsigmond rendezett sajtó alá, — minden sakk iránt érdeklődőnek ajánlhatjuk.

Új könyvek: Homeros Iliásza (I—VI ének.) Fordította, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Ponor Theurew Emil. Budapest. Franklin-társulat; ára 3 korona.

A parasztek helyzete Magyarországon. Irta Szerényi Lajos Zs. Békés Csaba, Corvina-nyomda; ára 1 korona.

A magyar művelődés a XVI. és XVII. században Szamosközy István történeti maradványai alapján. Irta Bagyary Simon benézés tanár.

Az anyaság hírhíréje. Irta thurzobányai dr. Elischer Gyula. Budapest, Franklin-Társulat; ára 1 50 korona.

Egy tévedt nő naplója. Kidolgozta és kiadta Böhme Margit, fordította Sella Emil. Budapest, Benkő Gyula kiadása.

Sakk—abc. Vezérfonal a sakkjáték megtanulásához. Irta Márki István, sajtó alá rendezte Schusster Zsigmond. Budapest, Eiser G. kiadóhivatala; ára 60 fillér.

A PÉCSI KIÁLLÍTÁSRÓL.

A kiállításoknak is megvannak a maguk sablonjai, melyeknek ismeretével előre, látatlanban is megmondhatjuk, mily részektől fog állani egy-egy ilyen vagy olyan természetű kiállítás. Ezekben a sablonokon belül azonban nagyon sok változat lehetséges, ügyesség, leleményesség, gond és áldozatkészség érvényesülhet mindenütt s egyéniséget adhat egy kiállításnak. Ezt látjuk a pécsi kiállításon is, a mely e mellett egy szempontból érdekes tanulságokkal is szolgál: a mostanában oly sokat hangoztatott magyar ipar állapotának szempontjából. Ebben a tekintetben sok becses tanulságot meríthet a pécsi kiállítás iparsarnokából főleg a közönség, a mely meg akarja ismerni azokat a forrásokat, melyekből magyar iparcikket lehet szerezni be. Épp ebből a szempontból érdekel birtat, ha a kiállítás egyes figyelemreméltó tárgyra is vetünk egy-két tekintetet.

A férféműrű dolgában a Hollós J. czég (Budapest, Dorottya-utca 10.) kiállítása érdemel különösebb figyelmet. Férfi férféműrűket látunk itt, köztük számos specializációt e negyven év óta fennálló czégnek, elegáns sportcik-

POSTOLOZKY MÉNTELEPI HADNAGY MAGAS UGRÁSA.

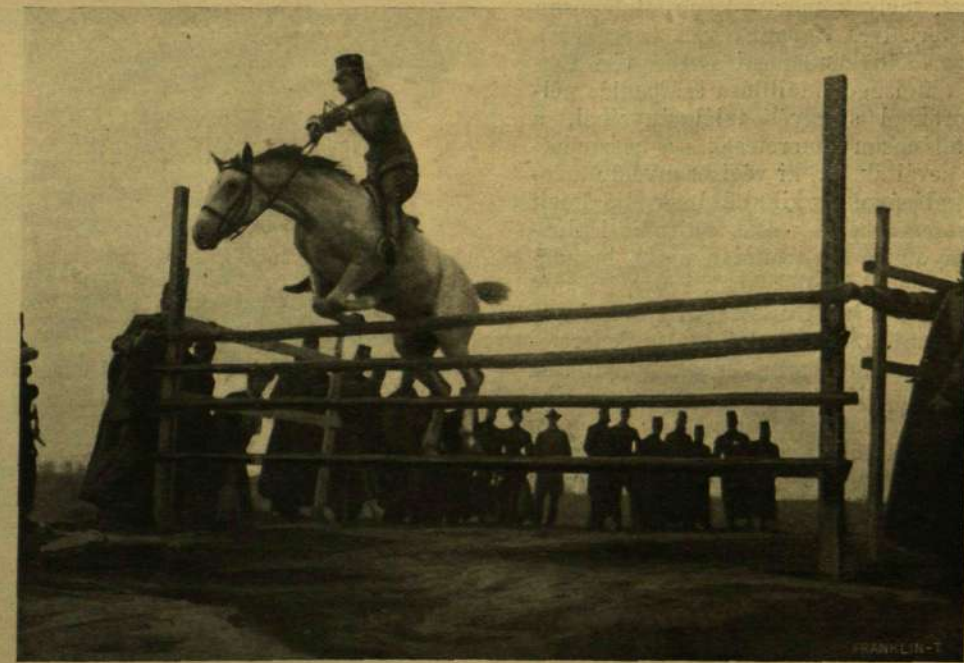
GRÓF WOLKENSTEIN HUSZÁRHADNAGY TÁVUGRÁSA.

keket, egyéb saját gyártmányú divatcikketeket, melyek meggyőző módon mutatják az iparág versenyképességét, melyet különben a fővárosi közönség régóta elismert a czég áruinak kapos voltával.

Hasonló érdekességgel szolgál a Freudiger Mózes budapesti ágymű és férféműrű gyára (Budapest, Laudon-utca 5.). E czég kivált kórházak, menedékházak, szegényházak, árvaházak, továbbá a katonaság, rendőrség és csendőrség számára szállít ruházatot és férféműrűt; többek közt szerződött szállítója az összes fővárosi kórházaknak és intézeteknek. Van egy különleges találmánya is: egy táskában hordozható ág.

A textil-ipar is szépen van képviselve a kiállításon. A Budapesti Lászlófonógyár részvénytársulat gyártmányai egy nálunk létező újnak mondható iparág szép fejlődését mutatják. A Magyar «Styria» Kötőgépgyár (Budapest, VII. Csengery-utca 54.) gépeinek sok folyéna van mindenféle más gyártmányok fölött.

A nagyközönség érdeklődését méltán vonják magukra a hangszerek. A czimbalom-készítésben versenyeznek legjobban a pálmáért az egyes gyárosok. Sok nézőjük is van, különösen Mogyoróssy Gyula budapesti hangszergyáros czimbalomkiállításának, a mely az egyes hangszerek magyaros kivitelével és czélszerű szerkezetével válik ki. Ugyancsak czimbalomkelt feltűnést a Horváth István czég (Budapest,

GRÓF TELEKI HUSZÁRHADNAGY MAGAS UGRÁSA.

KÉPEK A 7-IK LOVASDANDÁR MAGAS- ÉS TÁVUGRÓ VERSENYÉRŐL.

VII. Erzsébet-körút 2.), a melynek az a nevezetessége is meg van, hogy az ő czimbalmain tanultak játszani Frigyes főherczeg leányai.

A gépek között, e nálunk legfejlettebb iparágban, sok érdekeset lát a kiállítás nézője. Többek közt külön nagy sátorban vannak elhelyezve a Mc. Cormick-féle amerikai gazdasági gépgyár gyártmányai, melyek egyenesen Amerikából érkeztek. Főleg kéveket, marokverő, arató és kaszáló gépek vannak itt, melyek kivételében az itteni viszonyok is kellő figyelemben részesültek.

A rézműrűk, vörösréz-edények, pároló-készülékek közt sok szépet állított ki Gállik Lajos rézműves (Budapest, VII. Kertész-utca 8), míg egy speciális iparágban: a próba-babákban Rosenberg Ignác (Budapest, VII. Károly-körút 3.) ér el szép sikereket. Ismerjük gyártmányait a divatüzletek kirakataiból: azokat a szép termetű, kedves arcú hölgy-alakokat, a kik oly formásan tudják bemutatni az élő hölgyeknek a legújabb divatot.

Egészségügyi cikkek és berendezések dolgában is sok haladás látszik a kiállításon. Így Fürstner Aladár (Budapest, VII. Alsó-Erdősor 30) «Sanitas» szoba-gőzfürdői olyan berendezést mutatnak be, a melynek használata egészségesnek, betegek egyaránt javára válik. Ott láthatni a lapok hirdetéseiből s a használatból egyaránt ismert Erényi-féle pipere és egész-

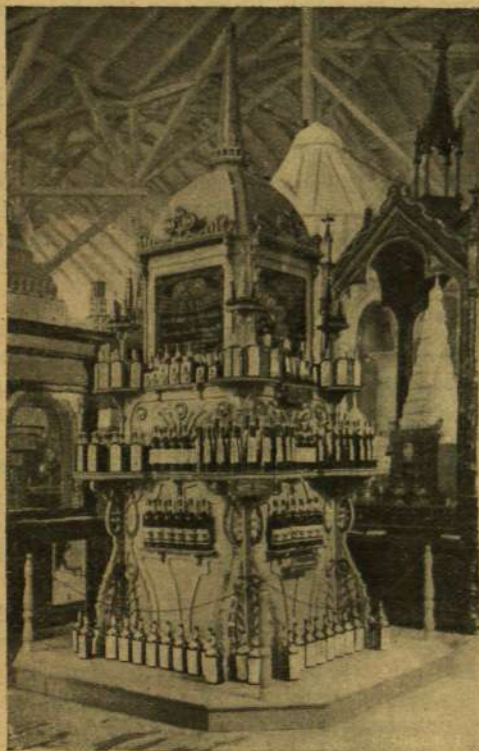
Nógrádmegye, üzlet: Budapest, Ferencz-telek (terez 3.) e régi virágzó iparág mai fejlettségét illusztrálja. Finom kristály ivókészletei, csiszolt üveg dísz tárgyai kivitelük szépségével s praktikusságukkal egyaránt kiválóak. A kiállításon Glaser Lipót és Novek Dezső gyárosok képviselik.

Gépeivel keltett elismerést a budapesti Geitner és Rausch cég is (Andrássy-út 8.) 20 méter hosszú szállítható vaspavillonja maga is szépségével és czélszerűségével kiállítási tárgy. Pedig még e 100 négyzetméter területen kívül is még körülbelül ugyanennyi helyet foglalnak el a cég tejjgazdasági berendezései, köztük az ismert „Melotte” tejfőző-gép, baromfitenyésztési gépei és eszközei, állategészségügyi készülékei, malomkövei, szőlő- és pince-gazdasági, műszaki czikkei, szerszámjai és szerszámgepei. Ujdonságai közt vannak a „Thermos”-palack, a John-féle mosógép, az első magyar porszívógép stb.

A Scherg-testvérek brassói börgyára aránylag rövid idő alatt ugyancsak föllendült s ma már itthon és külföldön egyaránt nagy vevőkörre talált áruinak jó minősége és olcsó árai révén. Csak néhány év alatt kétszer is ki kellett a gyárat bővíteni. A pécsi kiállításon is feltűnést keltenek pompás kivitelű tárgyai.

IZABELLA FŐHERCEGNŐ MEGTEKINTI GEITNER ÉS RAUSCH PAVILLONJÁT.

GOTTSCHLIG ÁGOSTON KIÁLLÍTÁSA.

SCHERG TESTVÉREK BÖRGYÁRÁNAK KIÁLLÍTÁSA.

BRAUN TESTVÉREK KIÁLLÍTÁSA.

ségi cikkeket: a Diana-szappant és a Diana-szappant, melyek már jó ideje általánosan el vannak terjedve. Ugyanitt van berendezve Guttermuth János budapesti Baross-téri fog-technikus tanulságos kiállítása szájpádás nélküli fogorokból s egyéb találmányaiból, a melyek általánosan ismeretesek s a használatban is jól beváltak. A ki végigszenvetde a fogak megromlásának és kihullásának fájdalmait és az egészségre káros voltát, az tudja legjobban méltányolni a fog-technika újabb haladásának, az efféle készülékeknek nagy hasznát az egészség ápolására. A hygienikus technika nemcsak nálunk, hanem külföldön is ismeretesek és nagyon sok embernek megkönnyítették már egészsége ápolását s a hygienikus technika kiváló termékei közé tartoznak.

Szesses italok dolgában látványosság számba megy a Gottschlig Agoston es. és kir. udvar szállító, cognac és likörgyáros cég kiállítása, melynek tulajdonosa, Gottschlig Agoston kereskedelmi tanácsos, a kiállítás rendezésében is részt vesz, mint a jury tagja. Másik gazdag csoport e nemből a Braun testvérek cégé, a melynek főleg Hubertus-likörje fog sok új hívet szerezni. Ez a finom, jóízű likör, mely Német-, Orosz- és Finnországban is igen kedvelt, már palackjainak izléses kiállításával is magára vonja a figyelmet.

Üvegárúknak a zlatnói üvegyár (Zlatná, ...)

GEITNER ÉS RAUSCH PAVILLONJA.

A PÉCSI ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁSRÓL.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közlebbi napokban: FILEP KÁROLY, a gerneszei kerület függetlenségi és 48-as párti képviselője 80 éves korában, Maros-szentkirályon, önkézzel vetvén véget életének. — LISKOVICH KÁROLY 48-as honvédfőhadnagy 78 éves korában Egerben — NÉMETH JÓZSEF csákányi plébános 83 éves korában. Az agg lelképítő misét mondott, s alig hogy befejezte, összeesett s néhány pillanatnyi vívódás után meghalt. — GÖZ KÁROLY polgári iskolai tanár 57 éves korában Kassán. — SCHWARZE EDEHARD nyug. uradalmi jószágfelügyelő 70 éves korában Nagyszentmiklóson. — Ifjabb nagysarlói MAGYAR-KOSSA FERENCZ főgimnáziumi tanuló 17 éves korában Budapesten. — BLESZ JÓZSEF községi jegyző 59 éves korában Tevelen. — CZÉBEL LAJOS királyi tanácsos, a vaskoronarend lovagja, nyug. postaigazgató, vármegyei bizottsági tag 77 éves korában Szilágysomlyón. — Várkonyai BOGYAY ALADÁR magyar államvasuti hivatalnok 42 éves korában Újpesten. — SZTANKOVSKY GÁBOR királyi aljárásbíró 43 éves korában Losoncban. — BENEDEK KORNEL, a Schlick-gyár főtisztviselője 32 éves korában Budapesten. — ERŐS GEDON, karácsondi plébános, aranyosmés áldozópap életének 82-dik, áldozópapságának 57-ik évében Karácsond községben. — SZALAY GYULA ónodi lelkész megyebizottsági tag életének 47-ik, áldozópapságának 25-ik évében Ónodon. — TÓFALVY GYULA magyar kir. honvédszázados Zomborban. — NAGY JÓZSEF kegyesrendi áldozópap és nyug. tanár 41 éves korában Szentgyörgyön. — PERESZLÉNYI GYULA dr. életének 45-ik évében Győrött. SZÉKELY ANTAL székesfővárosi tanító életének 54-ik esztendejében Budapesten.

GARAY JÁNOS özvegye, szül. Babolcsay Mária 90 éves korában. 1837-ben ment férjhez a jeles költőhöz, hűséges társa volt szenvedésekben gazdag élete folyamán egész ennek 1853-ban bekövetkezett haláláig. Azóta visszavonult életet élt, anyagi gondok-

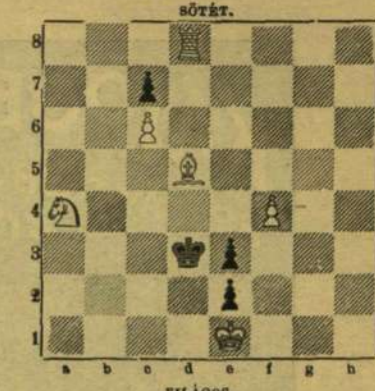
kal is terhelten; Gizella leánya ápolta utolsó idejében. — ÖZ. ÚJHELYI BARLA KÁROLYNÉ, szül. Petanovics Anna 78 éves korában Kővágó-Órszón. Az elhunyt matróna férje, néhai újhegyi Barla Károly ügyvéd, negyvennyolcas honvédfőhadnagy volt és parancsnoka annak az ágyútegnek, a mely Budavár ostrománál a Svábhegyen mikódott s a váralkon az első részt lötte. — BELVÁTHI BALÁZS ANTALNÉ, szül. draskóczy és laszkári Laszkáry Biri 35 éves korában Romhány községben. — ZSABOKRSZKY JANKA 27 éves korában Pécsen. — GÁLSZÉCI és butkai BUTTYKAY VIKTORNÉ, szül. rápolti Nagy Gabriella 57 éves korában Kékényesd községben. Az elhunytban Buttykay Ákos, a kiváló zeneszerző édesanyját gyászolja. — CZUNTERSTEIN VILMOSNÉ szül. Filanz Ilona, Czunterstein Vilmos halasi kereskedő felesége, huszonhat éves korában Dunaharasztn. — TOPSCHER VIKTORNÉ, szül. Koch Zsuzsanna életének 68-ik évében Kassán. — CSAKI BERTA, Csaki Mihály nagyszabasi gimnáziumi tanár tíz éves leánya Nagyszabason. — ÖZ. GYÖNGYÖSSY FERENCZÉ, szül. Szabó Zsuzsanna 74 éves korában Budapesten.

Szerkesztői üzenetek.

Sár. Kérdések. A város. A szerelem. Nagyon akar kicsi erővel s vagy merő bombasztokba téved, vagy pedig kétségbejött laposságok között bukácsol. Az ösöm. Most már jobb, talán sorát is tudjuk ejteni, de türelemmel kell lennie, mert nagyon sok vers kézirat várja főlkünkben a napvilágot. Bolygó csillagok. A tenger métkája. Egy kis ábrándos hangulat van bennük, de költői érzék vajmi kevés. A sír. Templomban. Ezek bizony nagyon messze esnek attól, hogy irodalmi munka számba menjenek. Nines bennük semmi, a mi egy költő szívére vallana. Nem közölhetők továbbá: Hozzád szólok, édes anyám. — Felragyogtak ... Virágot. — Hegyek között. Hegyaljai úton. Bátoros fellegszárnyak. —

SAKKJÁTÉK.

2537. számú feladvány. Spöner Andortól Nagylomnic.

Világos indúl és a negyedik lépésre mattot ad.

KÉPTALÁNY.

A 17-ik számban megjelent képtalány megfejtése: A restek mindig csak akarnak.

Felelős szerkesztő: Hoitsy Pál. Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Vásároljon Svájci szelmet!
Kérjen 10 filléres levelezőlapra mintákat a mi tavaszi és nyári ujdonságainkból uhák és blousok számára: Echizen, Taffet, lustrén, Louisinen, a jour, Mousseline 120 cm. széles K 1.20-tól felebb fekete, fehér, egy- és tarkaszínű, ugyintén himzett blousokat és ruhákat batisban. Mi csak jóállással kezelt szelmeztetést adunk el direktmágnál felelnek, vám- és portómentesen a lakásba szállítva. 19022
SCHWEIZER & Co., Luzern U/23. (Svájc.)
Szelmeztetvével-kivitel. Kir. udv. szállít.

„AGRÁRIA”
kukoriczészártépő gép.
Ásványi szabadalom.
Bővebb felvilágosítást a takarmányozási eljárásról készséggel nyújtunk. 12176
Levelezim:
AGRARIA Budapest Váci-út 2. sz.

MAGGI IZESÍTŐ
javítja a leves ízt. 12308
Készíti Maggi Gy. és Tsa, Wien, IV/1.

A Bőr- és Lithion-tartalmú
Salvatorforrás
kítőnő sikkorral használtatik vesebajoknál, a húgyhólyag bántalmainál és köszvényénél, azukorbetegségnél, az emésztési és lélegzési szervek hurutjainál.
Húgyhajtó hatású!
Vasmentes! Könnyen emészthető! Teljesen tiszta!
Budapesten, Főraktár Édeskuty L. uradl. 11899

RETHY BÉLA
GYÓGYSZERESZ
PEMETEFÜZUKORKA
BÉKÉSCSABÁN
ÁRA 60 fillér. 11867

Védjegy
Ára 1 K és 2 K.
IKSIA GYÖNGYÉ BEAUFORT & Co
PARIZS
ARC-ÉS KÉZÁPOLÓ SZER BUDAPEST.
Minden hölgynek nélkülözhetetlen.
Magyarországi főraktár Hoffenreich Károly, údapest, IX. ker. Soroksári-ú. 70/10. szám.

Rheuma, csúz, köszvény,
hülés, esont és ideges fájás ellen legjob b az erősitett
Capsin paprika-kenőcs.
A fővárosi körházakban és több orvos által e bajban sikerrel adatik. Ezekre menő hírlalratok bizonyítják, hogy mily kítőnő hatása van, ezen hírlalratok nálam eredetiben megtekinthetők. Kis tégely egy kor. nagy 2 kor. Az ár és 35 fillér postaköltség után beküldése v. utánvétel mellett egyedül küldi a készítő **SENTEHE LAJOS** gyógyszeriar-tulajdonos, Budapest, Damjanich-utca 2/a. Vigyázzni kell, hogy csakis Sentehe-féle Capsint (paprika kenőcs) köjren. 12094

Hazai termék! Hazai termék!
a Mohai **ÁGNES**-Forrás
Elsőrendű természetes szénsavas natron-tartalmú ásványvíz.
Ideges gyomorhaj, légső, tüdő-, gyomor- és bélhurut, esontlágynálás, vese és hólyagbántalmak esoteiben kítőnő esendányval használtatik, kellemes borzít. 1/10 literes üvegekben 36 fillér. Üres üvegért 8 fillér térül vissza. 12185
Mindenütt kapható. A forráskezelőség.
Főraktár **ÉDESKUTY L.** es. kir. udv. szállítónál Budapest, V., Erzsébet-tér 8. Telefon 16—32.

Vesszőparipa-liliomtejszappan
BERGMANN és TÁRSA cégől, Dresden és Tetschen E/m.
a naponta beérkező elismerő levelek bizonyosága szerint most és a jövőben is a leghatásosabb szappan marad az összes gyógyszappanok között, szepő ellen, valamint gyöngye, puha bőr és rózsás arczszin elnyerésére és megtartására. Darabja 80 fillérért kapható minden gyógyszerárban és drogeriarban, illatszert- és fodrászüzletben. 12142

MARGIT GYÓGYFORRÁS
(„Margittelep” Beregmegeye)
gyomor-, belek, húgyhólyag s különösen a légzőszervek hurutos bántalmainál igen jó hatású még akkor is, ha vérzése esete forog fenn.
Megrendelhető: **Édeskuty L.**-nél Budapesten és a forrás kezelőségénél Munkácsen. 12096

Rohitsch-Sauerbrunn
Stajerország.
Főséges fekvés, élelyben gazdag, teljesen pormentes levegő. Modern kényelem. Élénk társasélet.
Nagy és modern stílus új hydro-electro-therapeutikai gyógyintézet. Hűdegviz-gyógykezelés, villamos fény- és kádfürdők, inhalatorium, forró lég- és gőzfürdők, villanyos massage, napfürdők, gyógytor-nászat. Bevált gyógyhely gyomor-, bél-, máj és vesebajok, idült szék-rekedés, aranyér, epekő, elhízás, esukorbetegség, köszvény, torok- és gégehurutok ellen. A karlsbadi és marienbadi forrásokhoz hasonló legerősebb gyógyforrások. Új szálloda diätetikai étteremmel és új ivóvizvezetékkel kítőnő edesvízzel.

KALOGÉN BRÁZAY SÓSBORSZESZ FOGKRÉM

LEGJOBB SZER A FOGOK APOLÁSÁRA

12110

ZENEMŰVEKET ROZSNYAI KÁROLY... Ingven.

Serravallo CHINA-BOR VASSAL... J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.

PARÁDI ARSEN vízben... Főraktár: ÉDESKUTY L. cs. és kir. udv. szál-ító, BUDAPESTEN.

A magyar nép művészete

Szakértők és művészek közreműködésével írta MALONYAY DEZSÓ.

Öt kötetben, több száz pompás színyomatú táblával és műmelléklettel; ezeket meghaladó a szöveg köze nyomott képpel.

Kiadja a Franklin-Társulat Budapestben.

A most megjelent első kötet a kalotaszegi vidéket, annak népét, viseletét, falusi életét, építészét, pázsor- és iparoskészségeit, házi iparművészetét (szövés, fonás, varrás, himzés, agyag-, fa-, csont-, bőr-, fémművelés, szobrászat stb.), temploimat, temetői művészetét s népies eredetű műemlékeit ismerteti.

Az ezrekre menő illusztrációk a helyszínén gyűjtött és készült rajzok, tervek, fényképek kitűnő reprodukciói. A fej- és zárólecelek, szövegképek, műmellékletek, színes műlapok sokasága olyan változatos teszlik a munkát, hogy hozzá hasonló gazdagságú eddig nem jelent meg a magyar könyvtáron.

A II. kötet az erdélyi szélesség és Torozók, a III. a dunántúli magyarság, a IV. és V. pedig a Nagy-Alföld, a Fényvidék és az északkeleti Hegyalja népének művészetéről fog szólni.

A munka albumszerű nagy kvartalakú kötetben, rendkívül finom papíron, ritka szép betűkkel jelenik meg.

Az öt kötetből álló fényes kiállítású mű ára díszes bekötésben 120 korona.

Megrendelhető két koronás havi részletfizetéssel ellenében is: LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) részv. társ.-nál Budapest, VI., Andrássy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

A női szépség

nem annyira az arcvonások szépségétől, hanem sokkal inkább a test harmonikus arányaitól van föltételezve. Hogy asszonyok és leányok jól kifejlett, gömbölyded idomokra továbbá telt és egyenes, mindenféle esztriháktól ment vállakra legyenek szer, úgy néhány hétig a J. Baur-féle Pilonas orientalist (keleti lapdacsokat) kell használniok. Ezen lapdacsok sem a gymorra, sem általában az egészszégre nem ártalmasak, hanem inkább a szervezet megerősödését mozdítják elő, a mint azt számos előismerő levél és orvosi nyilatkozat is tanúsítja. 1906-os Az utatással ellátott dobozt megrendelésre levél és orvosi nyilatkozat is tanúsítja. 1906-os mentesen szállítja Török J. gyógyszer. Budapestben, Király-utca 12

Rozsnyay Pepsin bora.

Kellemes ízű, kiváló jó hatású szer étvágytalanság, rendellenes emésztés és gyomor-gyengeség ellen. Étkezés közben véve, megóvja a gyomor-terheléstől. Egy üveg ára 3 kor. 20 fill.

Kapható: minden gyógyszerertárban valamint

ROZSNYAY MÁTYÁS

gyógyszertárban

ARAD, Szabadság-tér.

Vértesszék Sósorszesz Minden háznál szükséges. 12003

Ujdonság! MOST JELENT MEG az Egyetemes Irodalomtörténet III. kötete.

Szerkesztette: HEINRICH GUSZTÁV. Tartalmazza a kelták és germánok, a skandi návok, az angolok, a németalföldiek és a németek irodalmát. Feldolgozták: Petz Gedeon, Erdélyi Károly, Voinovich Géza, Nagy Zsigmond, Heinrich Gusztáv.

Közel 700 oldalnyi vaskos kötet; 35 műmelléklettel és 148 szövegképpel.

Ára díszes félbörkötésben 20 korona. A teljes öt kötet ára félbörkötésben 100 korona.

Megrendelhető: LAMPEL R. KÖNYVKERESKEDÉSE (Wodianer F. és Fiai) r. t.-nál Budapest, VI. ker., Andrássy-út 21. szám és minden könyvkereskedésben.

A legjobb és legalkalmasabb vizsgai jutalomkönyvek

a legkiválóbb magyar szerzők ifjúsági iratai, valamennyi szép illusztrált és teljes kiadás, középiskolai és polgári iskolai tanulóik részére, valamint a gyermekirodalom ama munkái, melyeket a Népiskolai Ifjúsági Könyvtárakat Intéző Bizottság az elemi iskolák részére hivatalosan ajánlott, megjelentek a

LAMPEL R. KÖNYVKERESKEDÉSE (Wodianer F. és Fiai) r. t.-nál Budapest, VI. ker., Andrássy-út 21. szám és minden könyvkereskedésben.

Most jelent meg! Wilde Oscar nagyszerű vígjátéka, a Vígyszínház legújabb műsordarabja BUNBURY

Ára 60 fillér. (Magyar Könyvtár 487-488. szám.)

Megrendelhető: LAMPEL R. KÖNYVKERESKEDÉSE (Wodianer F. és Fiai) r. t.-nál Budapest, VI. ker., Andrássy-út 21. szám és minden könyvkereskedésben.

A MŰVÉSZETI KÖNYVTÁR legújabb megjelent kötetei.

Pekár Gyula Ferrera-Ravenna-Firenze. Ára díszkötésben 8 korona.

Dr. Darvai Móricz Benvenuto Cellini. Ára díszkötésben 8 korona.

Malonyay Dezsó Munkácsy Mihály. Két kötet. Ára a két díszkötésű kötetnek 16 korona.

Minden kötet színes műmelléklettel és szövegképpel jelent meg! 12 kötet díszkötésben 96 kor. Megrendelhető: LAMPEL R. KÖNYVKERESKEDÉSE (Wodianer F. és Fiai) r. t.-nál Budapest, VI. ker., Andrássy-út 21. szám és minden könyvkereskedésben.

Vizsgai jutalomkönyvek

gyanánt legalkalmasabbak az alábbi, legutóbb megjelent, pompás kiállítású ifjúsági iratok:

Gracza György: Talpra Magyar. Pompás díszmunka. A szabadságharc re-gényes földolgozása. Gyönyörű illusztrációkkal. Albumalak, ára díszkötésben 7 korona 20 fillér.

Hankó Viktor: Universum. I.-II.-III. kötet. Népszerű természettudományi iratok gazdag tára. A legmodernebb munka. Minden kötet külön és önálló egész. Az egyes kötetek külön is kaphatók. Számos képpel, ára az egyes köteteknek díszes vászonkötésben 8 korona 50 fillér.

Jenovay: Vitorlák a föld körül. Érdekfeszítő, kalandos utazások színes leírása. Eredeti, a helyszínén eszközölt felvételekről készült illusztrációkkal, ára kötet 6 korona.

Molnár Ferenc: A Pál-utcai fiúk. Regény a budapesti gyermek-életéből. A kitűnő író legnagyobb sikerű munkája. Ára 6 K.

Hedin Sven: Ázsia szívében. A híres Ázsia-utazó fedező útja dr. Thirring Gusztávnak az ifjúság számára készült pompás átdolgozásában. Két kötet. Ára a két kötetnek 14 korona.

Megrendelhető: LAMPEL R. KÖNYVKERESKEDÉSE (Wodianer F. és Fiai) r. t.-nál Budapest, VI. ker., Andrássy-út 21. szám és minden könyvkereskedésben.

Szt.-Lukácsfürdő gyógyfürdő, Buda.

Téli és nyári gyógyhely. — Természetes forró-meleg kén-szulfid források, iszapfürdők, iszapborogatások, mas-sage, vizgyógyintézet, gőzfürdők, kő- és kád-fürdők, gyógyvízszodák. — Olcsó és gondos panzió. — Csu-z, kőszvény, ideg-bőrbajok, lakás, ellátás föl-melirítők prospektust küld ingyen a Szt.-Lukácsfürdő igazgatósága, Buda.

Magyar királyi államvasutak nyári menetrendje, érvényes 1907 május 1-től.

Table with 2 columns: Budapest nyugati pályaudvar - Párkány-Nána és vissza. It lists train numbers and departure times for various stations.

Megjegyzések: * Ezen vonatonál az egy útra szóló szomszédos forgalmi menetjegyek érvényesek. — † Május hó 19-16) bezárólag szeptember hó 15-ig vasár- és ünnepnapokon közlekedik.

Table with 2 columns: Budapest keleti pályaudvar - Bicske és vissza. It lists train numbers and departure times for various stations.

Table with 2 columns: Budapest keleti pályaudvar - Hatvan és vissza. It lists train numbers and departure times for various stations.

Megjegyzések. Az esti 6 órától reggeli 6 óra 30 percig terjedő éjjeli idő a percek alahurásával van megjelölve. — Gy.-v. — Gyorsvonat. — Sz.-v. — Személyvonat. — V.-v. — Vegyes vonat. — T.v. sz.-sz. — Tervezettel személyszállítással. — * — Feltételek megállás. — † — csak leszállás. — ‡ — Gödöllő és Budapest k. p. u. között május 20-46) bezárólag szeptember 9-ig vasár- és ünnepnapokon az utasok felszállási ki van zárva. — e Junius 1-től közlekedik. — e Csak hétköznapokon közlekedik. (Utánnyomás nem díjaztat.)

